

NEVŞEHİR

Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası

Ocak 2023

TGA
TÜRKİYE TURİZM
TANITIM VE GELİŞTİRME
AJANSI

Nevşehir

Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası

31 OCAK 2023

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Doğal ve Kültürel Miras Turizmi İhtisaslaşma Koordinatörlüğü ve Kapadokya Üniversitesi Sosyal ve Stratejik Çalışmalar Uygulama ve Araştırma Merkezi tarafından hazırlanmıştır.

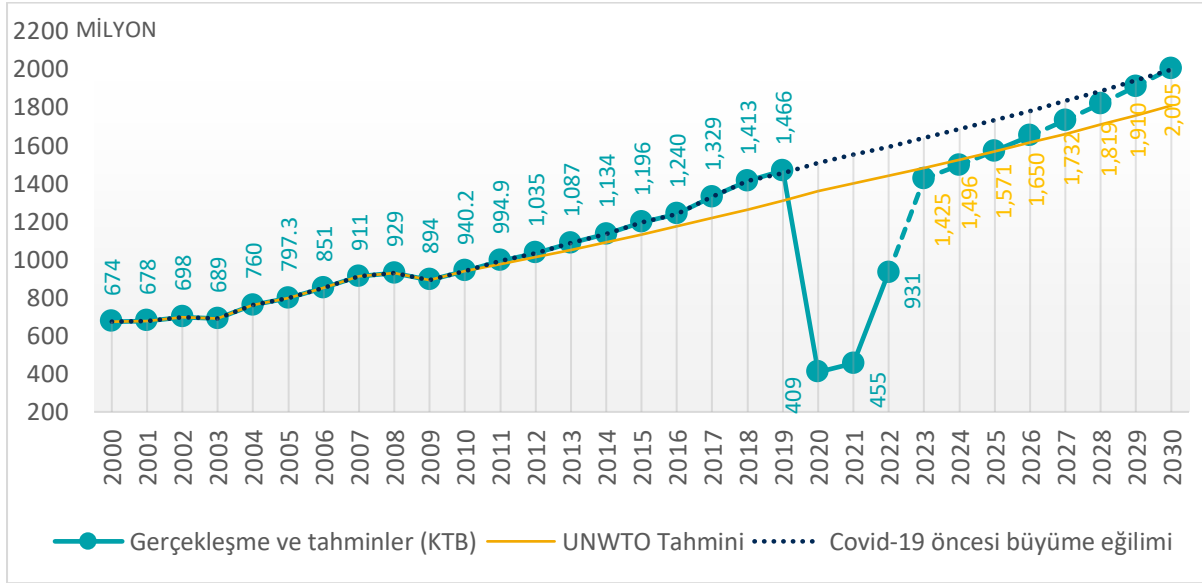
İçerik

GİRİŞ	1
TÜRKİYE TURİZMİ	2
KAPADOKYA BÖLGESİNİN ÖZELLİKLERİ	3
1. TEMATİK YAKLAŞIM	4
TURİZMDE REKABET GÜCÜ YÜKSEK NEVŞEHİR	4
SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZME GEÇİŞ	7
TURİSTİK AKTİVİTELERİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİNİN SAĞLANMASI	8
TURİZM GELİRİNİN TABANA YAYILMASININ SAĞLANMASI	10
DESTİNASYON YÖNETİMİ	10
BEŞERİ SERMAYE	11
GİRİŞİMCİLİK	12
YENİLİKÇİLİK	12
2. SEKTÖREL YAKLAŞIMLAR	13
DOĞAL VE KÜLTÜREL MİRAS TURİZMİNİN GELİŞTİRİLMESİ	13
DOĞAL MİRAS TURİZMİ	13
KÜLTÜREL MİRAS TURİZMİ	14
GELİŞTİRİLMESİ ÖNERİLEN ZİYARET ALANLARI VE ROTALAR	14
ÖNERİLEN YENİ ROTALAR	15
İNANÇ TURİZMİ	16
HRİSTİYANLIK BAĞLAMINDA İNANÇ TURİZMİ	17
İSLAMİYET BAĞLAMINDA İNANÇ TURİZMİ	18
ALTERNATİF TURİZM TÜRLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ	19
SAĞLIK TURİZMİ	19
GASTRONOMİ TURİZMİ	20
KIRSAL TURİZM	21
SICAK HAVA BALONU TURİZMİ	22
DÜĞÜN VE BALAYI TURİZMİ	23
SANAT VE ETKİNLİK TURİZMİ	23
TURİSTİK ROTALAR	23
KAMP, KARAVAN VE GLAMPİNG TURİZMİ	24
ULAŞILABİLİRLİK	24
GÜVENLİK	25
TANITIM VE PAZARLAMA	26
ARAMA MOTORU ANALİZLERİ (KAPADOKYA'YA YÖNELİK TRENDLERİ KEŞFETME)	27
SOSYAL MEDYA ANALİZLERİ	27
INFLUENCER (ETKİLEYİCİ/DENEYİMLEYİCİ) TANITIM	27
KAPADOKYA TANITIMINDA İÇERİK PAZARLAMASI	27
KAPADOKYA TANITIMINDA OYUNLAŞTIRMA UYGULAMALARI	27
KAPADOKYA TANITIMI VE ARTIRILMIŞ GERÇEKLIK UYGULAMALARI	28
NİTELİKLİ PAZARLARDAN TURİST ÇEKİLMESİ	28
SEYAHAT AÇENTALARININ KAPASİTESİNİN VE BÖLGE GELİŞİMİNE KATKILARININ ARTIRILMASI	28
KENTE ÖZGÜ MARKALAŞMA	29
KAYNAKÇA	29

GİRİŞ

Turizm endüstrisi gelir, istihdam ve kalkınma açısından lokomotif görevi üstlenen sektörlerdendir. Dünya turizmi, 2020-2021 yıllarında yaşanan küresel salgın dönemi istisna olmak üzere, sürekli ve dünya gayri safi yurt içi hasılasından daha hızlı bir büyüme kaydetmektedir (Şekil 1). Uzun yıllar ortalamaları dikkate alındığında turizm küresel çapta her 10 kişiden birisine iş imkânı yaratmakta, dünya ülkelerinin gayri safi yurt içi hasılasının ortalama yaklaşık yüzde 10'unu oluşturmaktadır. Turizm sağladığı gelirin çarpan etkisi ile doğrudan ve dolaylı yollarla ve tedarik zincirleri kanalıyla hizmet, imalat ve tarım sanayiinde de istihdam yaratma özelliği ile toplumların refah ve gelişmesine katkı sağlamaktadır.

Şekil 1. Küresel turist sayıları

Kaynak: UNWTO *World Tourism Barometer*, Ocak 2023.

Turizm, ekonomiye olan katkısı dışında, ülkelerin sahip oldukları doğal, kültürel, tarihi kaynaklarının değerlendirilmesi ve bu kaynakların sürdürülebilirliğine ve gelişimine destek vermesi, yaşam kalitesinin artması ve toplumların birbirlerini daha yakından tanınması sayesinde ulusal ve uluslararası barışa destek olması gibi birçok etkiye sahiptir. Turizmin sayılan tüm bu etkileri, turizm sektörünün sürdürülebilirliğinin önemini artırmaktadır.

Nevşehir Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası üst ölçekli planlar ile bölge ve il içinde yapılmış çalışmalar ile uyumlu olacak şekilde hazırlanmıştır. Orta ve uzun vadede turizm alanında görülen eğilimler turizm talebini, arzını, sektörün organizasyonunu ve toplumlara etkilerini dönüştürebilmektedir. Doğal ve kültürel miras turizminde yeni anlayışların, teknolojik ve organizasyonel çözümlerin gelişmesi, yerel halk için değer oluşturan sürdürülebilir turizm stratejilerini izleme imkânı sağlamaktadır. Mevcut literatür bilgisi, uluslararası, ulusal ve bölgesel kuruluşların çalışmaları, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi'nin bilgi ve tecrübesi, ulusal ve bölgesel ekosistem

içindeki aktörlerle yapılan görüşmeler ışığında önümüzdeki dönemde dünyadaki turizm eğilimlerine ilişkin değerlendirmeler aşağıda yapılmıştır (NEVÜ, 2022¹):

- Demografik değişimler turizmin şekillenmesinde önemli bir eğilim olarak karşımıza çıkmaktadır.
- Gelişmekte olan ülkeler turizm eğilimlerini etkilemektedir.
- Sanayi toplumundan bilgi ve dijital topluma geçiş sürecinde diğer tüm sektörlerde olduğu gibi turizm sektörü de yeniden yapılanmaktadır.
- Kültürel miras öğeleri yeni müzecilik kavramı içinde çağdaş sunum yorumlarıyla turistin ilgi odağı haline dönüştürülmektedir.
- Güvenlik, çevre ve sağlık koşullarının turizmi her zamankinden daha çok etkileme potansiyeli bulunmaktadır.
- Kapasitesinin üstünde turist çeken destinasyonların imaj zedelenme riskleri bulunmaktadır.
- Yerel halkın bilinçlendirilmesi destinasyonların gelişimlerini önemli düzeyde etkilemeye devam edecektir.

Yeni eğilimler bağlamında, bölgenin ziyaretçi portföyü ve yeni dünyanın getirdiği turizm ürünleri yelpazesi hızla değişmektedir. Söz konusu eğilimlerin sistematik olarak takip edilmesi ve bunlara yönelik disiplinler arası yaklaşımlarla öngörüler geliştirilerek sektörlerin yeniden tasarlanması ve yenilikçi uygulamalara açık hale getirilmesi, temel olarak üzerinde durulması gereken bir alandır.

Bu eğilimler, turistlerin, işletmelerin ve değer zincirindeki diğer aktörlerin kararlarını ve davranışlarını, bununla birlikte iş modellerini, piyasa yapısını ve yaşam alanlarını değiştirmektedir. Buna paralel olarak ülkeler, bölgeler, kentler ve işletmeler gelecekte kendilerini nasıl konumlandıracaklarını, turizmin gelişmesine yönelik politika ve stratejilerini bu eğilimleri göz önünde bulundurarak belirlemekte, bir yandan turizmde rekabet avantajı sağlamaya çalışırken diğer yandan vatandaşlarının iş ve gelir imkanlarını artırmayı ve yaşam kalitesini yükseltmeyi amaçlamaktadır.

Buna paralel olarak turizm sektöründeki gelişmeler ülkeleri farklı şekilde etkilediği gibi, aynı ülke içindeki farklı destinasyonlar da gelişmelerden farklı şekilde ve boyutta etkilenmektedir. Dünyada farklı segmentlerdeki turist profillerine hitap eden yeni destinasyonlar ortaya çıkmaktadır. Gelişmekte olan bazı destinasyonlar çok hızlı büyümektedir. Destinasyonlar yenilikçi hizmet ve ürünlerle ziyaretçilerine beklentileri doğrultusunda deneyimler yaşatmaktadır.

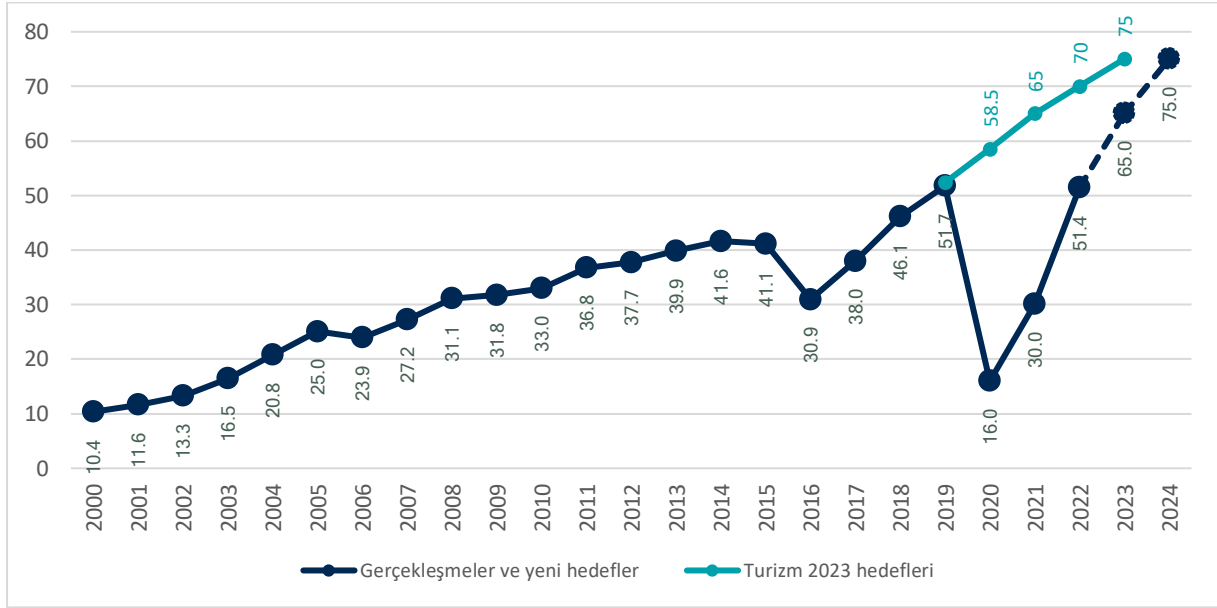
Türkiye turizmi

Türkiye küresel gezginlerin yoğun talep gösterdiği destinasyonlarından olan Akdeniz havzasının önemli bir turizm ülkesidir. Uzun yıllar ortalamalarına bakıldığında turizm sektörünün Türkiye'nin gayri safi yurt içi hasılasına doğrudan ve dolaylı katkısı yaklaşık yüzde 11 seviyesindedir. Uluslararası ziyaretçi sayısında tarihi rekor seviyeye ulaşılan 2019 yılında Türkiye, 51,2 milyon turisti ağırlamıştır. Bu performans ile 2019 yılında Türkiye dünyada en fazla turist ağırlayan altıncı destinasyon konumuna gelmiştir. Turizmin rekor kırdığı 2019 yılında turizmden yaklaşık 34 milyar ABD doları gelir elde eden Türkiye, bu gelir seviyesi ile ise dünyada 13. sırada yer almıştır (Şekil 2).

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de turizm Covid-19 salgınından olumsuz etkilenmiş, 2020 yılında yaşanan kapanmanın da etkisiyle ağırlanan turist sayısı 16 milyonda kalmıştır. Salgın sonrası toparlanma döneminde "Güvenli Turizm" ve "Türkiye Sürdürülebilir Turizm Programı" gibi yaratıcı politikalarla fark yaratan Türk turizmi, 2021 ve 2022 yıllarında hızlı bir toparlanma dönemine girmiş, 2022 yılı sonu itibarıyla 2019 yılındaki rekor düzeydeki sayısına ulaşmış, turizm gelirlerinde ise 2019 yılını da geride bırakarak 46 milyar ABD doları ile tüm zamanların rekorunu kırmıştır.

¹ Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İhtisaslaşma Koordinatörlüğü'nün 2022'de yayınladığı "Doğal ve Kültürel Miras Turizmi Strateji ve Yol Haritası", metinde NEVÜ 2022 referansı ile kullanılmıştır.

Şekil 2. Türkiye'nin yıllık ziyaretçi sayıları, tahmin ve hedefleri (milyon kişi)

Kaynak: KTB ve Kapadokya Üniversitesi. 2023 ve 2024 yılları hedefleri göstermektedir.

Kapadokya Bölgesinin Özellikleri

Kapadokya Bölgesi, güneyde Toros Dağları, batıda Aksaray, doğuda Malatya ve kuzeyde Doğu Karadeniz kıyılarına kadar uzanan geniş bir alana yayılmaktadır. Günümüzde bu bölge Nevşehir ile birlikte, Aksaray, Niğde, Kırşehir ve Kayseri illerinin bazı bölümlerini kapsamaktadır. Nevşehir ise Kapadokya'nın tam merkezinde yer almaktadır (NEVÜ, 2022).

Bölgede bulunan "Göreme Milli Parkı, Derinkuyu ve Kaymaklı Yeraltı Şehirleri, Karain Güvercinlikleri, Karlık Kilisesi, Yeşilöz Theodoros Kilisesi ve Soğanlı Arkeolojik Alanı", Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) tarafından 1985 yılında Türkiye'den Dünya Mirası Listesi'ne doğal ve kültürel varlıklar kategorilerinde (karma liste) dâhil edilen ilk yer olmuştur. Halihazırda dünya genelinde karma listede yer alan 39 varlıktan biri olmayı sürdürmektedir. Kapadokya Bölgesi İstanbul, Antalya ve Muğla ile birlikte Türkiye'nin önemli turizm merkezlerinden biridir (NEVÜ, 2022).

Şekil 3'te 2021-2025 Turizm Tanıtım Stratejisi ve Eylem Planı çerçevesinde bölgedeki özel, kamu ve sivil toplumdan oluşan yerel paydaşlarla yapılan görüşmelerden elde edilen verilerle oluşturulan Kapadokya'nın ayırt edici özelliklerine yer verilmiştir.

Şekil 3. Kapadokya'ya Özgü Ayırt Edici Turistik Özellikler

Bu çalışma ele alınırken tematik ve sektörel yaklaşım bir arada kullanılarak bütüncül bir planlama anlayışıyla hazırlıklar tamamlanmıştır. Tematik alanlar rekabetçilik, sürdürülebilirlik, destinasyon yönetimi (yönetişim), beşerî sermaye, girişimcilik ve yenilikçilik olarak belirlenmiştir. Sektörel olarak geliştirilmesi gereken alanlar ise doğal ve kültürel miras turizmi, alternatif turizm, güvenlik, ulaşım, tanıtım ve pazarlama olarak belirlenmiştir. Tematik alanlar sektöre ilişkin bileşenleri yatayda tamamen kesmekte ve sektörel dinamiklerle birlikte çalışmaktadır. Benzer şekilde sektörel alanlar tematik kavramlarla sürekli etkileşim içerisinde.

1. Tematik Yaklaşım

Turizmde Rekabet Gücü Yüksek Nevşehir

Nevşehir ilini turizm açısından genel olarak tanımlayacak olursak aşağıdaki özellikler dikkat çekmektedir.

- Jeomorfolojik oluşum ve çok katmanlı kültürel yapıyı içinde barındırmaktadır.
- Müze ve ören yerleri son derece etkindir.
- Kaya ve taş otelleri ile farklılaşmaktadır.

- Bölge dünyada sıcak hava balonu turizmi denildiğinde akla gelen öncü destinasyonlardan biridir.
- ATV, cıp safari, at turları, trekking turları yapılabilmektedir.
- Halı, kilim, seramik, değerli ve yarı değerli taş, deri gibi hediyelik eşya üretimi geleneklere dayalı olarak yapılmaktadır.
- Farklı niteliklerde hizmet sunan restoranları bulunmaktadır.
- Ulusal ve uluslararası düzeyde bilinirliğe sahip şarap işletmeleri bulunmaktadır.
- Yılın her ayı yerli ve yabancı turist çekme kabiliyetindedir.

Bu özellikler Nevşehir'i diğer destinasyonlardan farklılaştırmakta ve turistlere eşine az rastlanır bir deneyim sunmaktadır. Bunun sonucunda destinasyon, dünyanın çeşitli pazarlarından ve ülkenin her yerinden turistleri ağırlamaktadır. Ancak Nevşehir'in sayılan tüm bu üstünlüklere rağmen potansiyelini beklenen düzeyde değerlendiremediği söylenebilir.

Kuşkusuz gelişme eğiliminde olan tüm destinasyonlarda olduğu gibi Nevşehir'in de yapısal sorunları bulunmaktadır. Bunlar kısaca aşağıda verilmiştir:

- **Turizm bölgedeki arz kaynakları üzerinde ciddi bir baskı yaratmaktadır.**

Bölgede mekânsal yoğunlaşma sorununun aşılması ve sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi amacıyla sektör bileşenleri ile ortaklaşa kararlaştırılacak yeni tur rotalarının oluşturulması ve turistik ürünlerin geliştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca yüksek potansiyele sahip turizm türlerinin de bölgeye entegre edilmesi bölgenin önündeki bir diğer fırsat olarak görülmektedir.

- **Doğal ve kültürel miras turizminin geliştirilmesi gerekmektedir.**

Bölge doğal ve kültürel miras açısından eşsiz bir zenginliğe sahip olmasına rağmen bunu tercih eden turist profili bölgeye yeterince çekilememektedir. Bunun bir sonucu olarak da bölgeye geliri yüksek pazarlar yerine daha çok ikincil pazarlardan turistler gelmektedir.

Bölgenin ayırt edici özelliği olan miras ve inanç turizminden uzaklaşan bir turizm eğilimine sahip olması ve buna bağlı olarak bölgedeki turist niteliğinin düşmesi potansiyelin açığa çıkarılmasının önündeki engellerden biri olarak işaret edilmektedir. Bu nedenle bölgedeki doğal ve kültürel miras unsurları ile inanç turizmi merkezlerinin yeniden ön plana çıkarılması gerekmektedir. İlgili alanların korunması, tanıtım materyallerinde bu alanlara daha sıklıkla yer verilmesi ve bu tanıtımın doğru kanallarda doğru hedef pazarlara yönelik yapılması büyük önem taşımaktadır.

- **Nevşehir turizm açısından yeterince ulaşılabilir değildir.**

Ağırladığı turist sayısı ve havayolu ulaşım olanakları mukayese edildiğinde charter seferler hariç Nevşehir'den hali hazırda sadece İstanbul'a uçuşların olması büyük bir eksikliktir. Diğer taraftan mevcut sefer sayılarının da çok yetersiz olduğunu söylemek mümkündür. Bu nedenle hem İstanbul ile olan sefer sayılarının artırılması hem de İzmir ve Antalya illeri ile havayolu bağlantısının kurulması bölgenin ulaşılabilirliğini artıracak ve bu bölgelerden Nevşehir'e turist gelmesinin kapısını açacaktır. Ayrıca bölgedeki seyahat acentalarının charter seferlerle bölgeye yabancı turist getirmeye yönelik girişimleri desteklenmelidir.

- **Nevşehir turizm bilgi sistemi kurulmalıdır.**

Kapadokya Bölgesi, dünya çapında bilinen tarihi, kültürel varlıklarının yanı sıra keşfedilmemiş turizme açılmamış turizm varlıklarının da olduğu bir bölgedir. Bu açıdan bakıldığında oluşturulacak bilgi sistemi, bölgedeki tüm turizm varlıklarının yer aldığı ve çok dilli olarak tanıtıldığı bir yapıda oluşturulmalıdır. Kapadokya bilgi sistemi ile bağlantılı oluşturulacak web sayfası (portal), bir yandan Kapadokya'daki turizm varlıklarının tanıtımını yaparken, bir

yandan da web sayfalarını ziyaret eden potansiyel turistler hakkında veri toplama özelliği taşınmalıdır. Sistem, sadece statik verilerden oluşan tanıtım sayfası niteliğinde olmamalıdır. Sürekli güncellenebilen, farklı sistemlerden veri akışının sağlanabildiği dinamik bir yapıda olmalıdır. Kapadokya turizm bilgi sistemi gelir yönetimi, itibar yönetimi gibi modüllerden oluşmalıdır. Bu sayede, bölgedeki turizm faaliyetlerini yürüten paydaşlara yönetim kararlarını alırken, kararlarını destekleyici istatistiksel bilgileri sunan, bir karar destek sistemi özelliği de taşıyacaktır.

- **Konaklama deneyimi eşsizleştirilmelidir.**

Bölgedeki konaklama tesisleri, Nevşehir için stratejik bir öneme sahiptir. Alt yapı ve üst yapı sorunlarına odaklanılması ve kaçak yapıların denetiminin yapılması konaklama tesislerinin gelişimi için gereklidir. Öte yandan bölgede özellikle konaklama işletmelerinin sınıflandırılmasına ilişkin düzenlemeler ve kamunun sağladığı teşvikler yeterli değildir. Diğer taraftan bölgedeki konaklama işletmeleri kültürel kimlik unsurlarına odaklı işletmelerdir. Bu yüzden özgünlükleriyle, doğal yapılarıyla ve dekoruyla daha fazla ön planda olmaları sağlanmalıdır. Bu çerçevede Anıtlar Kurulunun çizdiği projelere göre inşa edilmeleri çok daha faydalı olacaktır. Konaklama işletmelerinin restorasyon uygulamalarında koruma ilkelerine sadık kalmaları kültürel çeşitlilik ve özgünlük oluşturma açısından son derece önemli görülmektedir. Ayrıca konaklama işletmelerinin en büyük eksiklerinden birisi misyon ve vizyonlarındaki yetersizliklerdir. Bu eksiklik kurumsal bir konaklama deneyiminin oluşmasını engellemektedir. Turist gittiği yerde daha kurumsal ve sistemli fonksiyonel yapıları tercih etmektedir. Bu nedenle ziyaretçilere unutulmaz konaklama deneyimi sunmak için hizmet standartları geliştirilerek ortak bir misyon ve vizyon ile bütünsel bir yaklaşım sağlanmalıdır.

- **Turizmde bölgesel iş birlikleri hayata geçirilmelidir.**

Bölgeye entegre edilebilecek bazı turizm türlerinde yakın destinasyonlarla iş birliği yapılması gerekmektedir. Nevşehir'e yaklaşık 80 km uzaklıkta olan Kayseri ili, sahip olduğu Erciyes Dağı ve nitelikli sağlık kurumlarıyla Nevşehir'in kış turizmi ve medikal turizmden pay alması noktasında katkı sunabilecek bir potansiyele sahiptir. Her iki turizm türünde de turist harcamalarının yüksek düzeyde olduğu düşünüldüğünde ve medikal turizm kapsamında bölgeye gelen turistlerin konaklama sürelerinin uzun olduğu göz önünde bulundurulduğunda atılacak doğru hamlelerle bölgeye ciddi anlamda gelir getirecek turizm türlerinin eklenilebileceğini söylemek olanaklıdır. Bunun için bölgede Sağlık Bakanlığı tarafından akredite edilen aracı kuruluş (seyahat acentası) sayısının artması ve bu işletmelerin medikal turizm için potansiyel pazarlar üzerinde yoğunlaştırılmış çalışmalar yürütmesi elzemdir. Kış turizmi kapsamında Erciyes'e gelen turistlerin bölgeyi de ziyaret etmesi amacıyla bu turistleri Erciyes'e getiren seyahat acentaları ve dağdaki diğer işletmelerle iş birliğine gidilmelidir.

- **Kalite algısı güçlü ve geleneksel motiflerin yaratacağı çekiciliği dikkate alan hediyelikler üretilmeye özen gösterilmelidir.**

Turistler bölgenin kültür dokusuna uygun el sanatları ürünlerini tercih etmektedir. Bu kapsamda Nevşehir'e gelen yerli/yabancı turistlere bölgede çanak-çömlek, kuyum, halı-kilim, bez bebek gibi el sanatlarına ait ürünlerin satışı yapılmaktadır. Eski dönemlerde bu ürünlerin yapımı için usta-çırak ilişkisinde kurulan tezgâhlar ve atölyelerde üretim gerçekleştirilirken; günümüzde bölgede bile yapılmayan fabrikasyon imalathane ürünleri turistlere satışa çıkmaktadır. Aynı zamanda bölgenin imajı olan peribacalarına yönelik yapılan alçı ve benzeri malzemelerden yapılan ürünlerin satışı da vardır. Ancak kalitesiz işçilik ve hammadde ile yapılan bu ürünler bölge için önemli bir potansiyelden yeterince yararlanılmasını engellemektedir.

Bölgede faaliyet gösteren hediyelik eşya işletmelerinde bölgenin kültürünü yansıtan ve turistlerin zihinlerine bölge imajına yönelik bir imge yaratacak objeler ve ürünleri görmek

zordur. Bu anlamda bölgeyi ziyaret eden turistlerin zihinlerinde Nevşehir, peribacaları dışında Nevşehir halı dokuması, Avanos çömlekçiliği, Hacıbektaş taş işçiliği, Derinkuyu bez bebekleri gibi unsurlarla imgeleştirebilmeye yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Ayrıca bölgeye özgü el sanatlarına yönelik Halk Eğitim Müdürlüklerinde el sanatları kurslarına ağırlık verilmesi ve usta üretici olacak kalifiye elemanların yetiştirilmesi de faydalı olacaktır.

Bununla birlikte el sanatları ürünleri olan hediyelik eşyaların, yoğun bir el emeği sonucuilmekilmek dokunması ile elde edildiği bilinmektedir. Ancak fabrikasyon ürünlerle mukayese edilmesi dezavantaj yaratmaktadır. Bu kapsamda el sanatı üretimi yapan usta ve sanatçıların desteklenmesi ve üretime devam edebilmelerine yönelik teşvikler sağlanmalıdır. Hediyelik eşya ve el sanatları üreticilerine teşvik verilebilmesi için Esnaf Odalarının da görüşleri alınmalıdır. Bölge halkının evinde aile işletmesi olarak kurduğu tezgâhlarda yaptığı ürünlerin sistemli bir şekilde derlenerek satışa sunulması için satış noktalarının belirlenmesi ve küçük ölçekli üreticiler için uygun pazarlama ortamını sağlanması gereklidir.

Sürdürülebilir Turizme Geçiş

Nevşehir Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası hazırlanırken sürdürülebilirlik anlayışı ile turizmin fiziksel, sosyokültürel ve ekonomik çevre üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri göz önünde bulundurulmuştur.

Bölgedeki sürdürülebilir turizm anlayışı yetersizdir². Bu nedenle turizm faaliyetlerinin seyrini etkileyecek planlamalar yapılırken ve kararlar alınırken sürdürülebilirlik anlayışına öncelik verilmesi gerekmektedir.

- Doğal ve kültürel kaynakların geleceğe aktarılması önemli hususlardan birisidir. Bu konuda uygulanacak politika, program ve projeler yerel halk, turizm işletmeleri ve turistlerin turizmden elde ettikleri faydayı maksimize edeceği gibi kaynakların gelecek kuşaklara aktarılmasına yardımcı olacaktır.
- Yerel halkın turizm faaliyetlerine desteği bölgedeki turizmin gelişimi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle bölgedeki planlama süreçlerinin Nevşehir Valiliği ve Alan Başkanlığı koordinasyonunda bölgeyi yakından tanıyan bir ekibin liderliğinde katılımcı bir anlayışla; yerel halkın, işletmelerin, meslek odaları ve örgütlerinin, diğer kamu kurum ve kuruluşlarının ve üniversitelerin dâhil olacağı sürdürülebilir bir model önerilmektedir.

Bölgede turizm sektörünün ekonomik sürdürülebilirliği çevresel ve sosyal sürdürülebilirliğin sağlanmasıyla yakından ilişkilidir.

Çoğu zaman işletmelerin kısa vadede daha fazla kar elde etme anlayışını benimsedikleri bilinmektedir. Destinasyonda karar alıcıların ve işletmelerin ekonomik sürdürülebilirliğe katkıları özellikle geliştirecekleri iki odak tutumla sağlanabilir. Bunlardan biri turizmden gelir elde etmeyen yerel halkın turizm gelişimine desteğini kazanacak tutumlar geliştirilmesi diğeri ise doğal ve kültürel mirasın korunmasını esas alan prensipler çerçevesinde hareket edilmesidir.

Zira bölge turizminin temel unsuru olan doğal ve kültürel miras, kitlesel turizm hareketleri ve beraberinde gelişen post-fordist anlayış nedeniyle yeterince etkili kullanılmamaktadır. Bunun sonucunda yerel kültürün ve değerlerin ticarileştiği hatta birçoğunun kaybedildiği bir süreç hâkim olmaya başlamıştır. Avanos ilçesinde çömlekçilik uzun yıllardır geleneksel yöntemlerle sürdürülegelen bir meslek olmasına rağmen, günümüzde hazır ürünlerin ticaretini yapmanın

² Kapadokya Alan Başkanlığı tarafından hazırlanan 2021-2025 Turizm Tanıtım Stratejisi ve Eylem Planı ve Hedef Pazar Analiz Raporu ve Kapadokya Alan Başkanlığı tarafından düzenlenen Tanıtım Stratejisi Çalıştayı.

kısa vadede daha karlı olarak algılanması yerel üretimin giderek azalmasına neden olmuştur. Benzer şekilde bölgede yöresel ürünlere menüsünde yer veren işletme sayısı sınırlı düzeyde kalmaktadır. Var olan yöresel ürünler ise ticari kaygılarla endüstriyel bir anlayışla sunulabilmektedir. Bölgenin bu değerlerinin geleneksel yöntemlerle üretildiği işletme sayısının artırılması büyük önem taşımaktadır. Bölgede faaliyet gösteren işletmelerin kısa vadeli karı önceleyerek faaliyet sürdürmesi bu değerlerin aslına uygun olmayan şekilde üretilmesine ve sunulmasına yol açmaktadır. Bu nedenle işletmelere doğal ve kültürel miras farkındalığı ile ilgili seminerler faydalı olacaktır.

Özellikle bölgede sürdürülen ATV, cip safari, at turu vb. turizm aktivitelerinin doğal miras alanları üzerinde baskı yarattığı açıktır. Bölgenin turist çekme nedenleri başında gelen doğal peyzaj özellikle ATV ve cip safari aktivitelerinin yapılması için kontrolsüzce tahrip edilebilmektedir. Bu nedenle bu faaliyetlerin Alan Başkanlığı tarafından belirlenen rota ve güzergâhlarda uygun bir şekilde sürdürülmesinin sağlanması, uymayanlara yönelik denetim ve yaptırımların artırılmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

Benzer şekilde bölgede turizmin canlı tutulmasında etkin bir rol oynayan sıcak hava balonları ile ilgili de çevresel sürdürülebilirlik problemleri bulunmaktadır. Balonların kalkış ve inişleri için kullanılan alanlar, balonların ve misafirlerin transferini sağlamak üzere açılan araç yolları tarım alanlarına ve doğal peyzaja zarar vermektedir. Bu noktada yetkili otoritelerce kalkış alanlarının gözden geçirilmesi, işletmelerin bu alanlara riayet edip etmediklerinin denetlenmesi gerekmektedir.

Bölgede sürdürülebilirlik ile ilgili bir başka sorun izinsiz ve kaçak yapı sayılarının artmasıdır. Bölgedeki tüf kayalarının kolaylıkla oyulmaya müsait olması nedeniyle izinsiz ve kaçak yapı takibi diğer bölgelere kıyasla daha zordur. Bölgede konaklama işletmelerinin belediye belgeli tesis statüsünden Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı tesise dönüştürülme süreciyle birlikte tesislerin oda sayıları bakanlık tarafından kayıt altına alınmaktadır. Bu kayıtların ilgili bakanlıklar arası bilgi paylaşımı yapılması suretiyle izinsiz ve kaçak yapı inşasının önüne geçilebileceği düşünülmektedir. Ayrıca uydu takip sisteminin etkin kullanılması ve hafriyat kamyonlarının takibi ile izinsiz ve kaçak yapılaşmaya ket vurulabilir.

Bölgede yoğun sezonda özellikle bazı ilçe ve beldelerde artan ziyaretçi trafiği nedeniyle su, kanalizasyon, evsel atık, trafik ve park sorunları baş göstermektedir. Bu altyapı sorunlarının çözümü belirlenen standartlara uygun bir şekilde bütüncül bir anlayışla tek bir merkezden koordine edilerek sürdürülmelidir. Ayrıca bu altyapı çalışmalarının görece düşük turizm sezonunda yürütülmesi turistlerin deneyim kalitesinin olumsuz etkilenmesinin önüne geçecektir. Bölgedeki bazı müze ve ören yerlerinin taşıma kapasitelerinin üstünde ziyaretçi ağırlamaları problemi benzeri özelliklere sahip ve görece daha az ziyaret edilen müze ve ören yerlerinin seyahat acentaları tarafından öne çıkarılarak daha etkin kullanılması sağlanabilir.

Sürdürülebilirlik çabalarının artırılmasına yönelik benimsenecek bir diğer hedef ise T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı (TGA) ve Küresel Sürdürülebilir Turizm Konseyi (GSTC) iş birliği içinde yürütülen ulusal sürdürülebilir turizm standartları geliştirme çalışmaları ile uyumlu şekilde, Türkiye Sürdürülebilir Turizm Programı kapsamında, konaklama sektörü (TR-I) ve destinasyon (TR-D) kriterlerinin Nevşehir ilinde benimsenmesinin sağlanması için üst düzey çaba gösterilmesi gerekmektedir.

Turistik Aktivitelerin Sürdürülebilirliğinin Sağlanması

Kapadokya Bölgesini eşsiz kılan peri bacaları, saklı vadileri ve kırgıbayırları gibi doğal oluşumların yanı sıra yeraltı şehirleri, doğal soğuk hava depoları güvercin evleri ve kayadan

oyulmuş kiliseleri gibi bölgeye özgü mimarlık eserleriyle Nevşehir ili; sıcak hava balon uçuşu, at turları, vadi yürüyüşü, ATV, cıp safari, Türk gecesi ve sema gösterileri, bisiklet sporu gibi birçok aktivitenin gerçekleştirilebileceği bir alandır.

Bölgenin coğrafi yapısından dolayı at turları yoğun olarak tercih edilen bir turizm aktivitesidir. Turizmde faaliyet gösteren at çiftliklerinin alt yapı ve üst yapılarının iyileştirilmesi, at bakımlarının denetlenmesi, çalışanların niteliklerinin artırılması, Kapadokya At ve Atçılık Geliştirme Derneği'nin süreçte daha etkin rol oynaması ve at çiftliklerine yönelik standartların geliştirilmesi bu turizm aktivitesinin sürdürülebilirliği için önemlidir. Ayrıca, at tur rotalarında arazi araçlarının geçişi engellenmeli ve sıkı bir şekilde denetlenmelidir. Türkiye Binicilik Federasyonu'nun bir şubesinin açılması için girişimler başlatılarak ulusal ve uluslararası binicilik yarışmalarına ev sahipliği yapılması bölgenin tanıtımı için önemli bir adım olacaktır.

Arkeolojik ve kültürel birçok çekiciliği bünyesinde barındıran vadileriyle Nevşehir ilinde doğa yürüyüşleri yaygındır. Nevşehir'de sıklıkla kullanılan yürüyüş rotaları şu şekildedir: Zemi Vadisi, Bağlıdere Vadisi, Güvercinlik Vadisi, Kızılcukur Vadisi, Gomeda Vadisi, Üzengi Vadisi, Görkündere Vadisi, Güllüdere-1 ve Güllüdere-2 Vadileri, Meskendir Vadisi, Çat Vadisi, Balkandere Vadisi. Bu vadilerde sağıklaştırma çalışmaları yürütülerek turist sağlığı ve güvenliğinin güvence altına alınması gerekmektedir. Bunun yanı sıra vadiler için yürüyüş rotalarının oluşturulması ve bu rotalara bölge tanıtımında yer verilmesi yararlı olacaktır.

Bölgeye farklı pazarlardan gelen turistlere ATV turları, cıp safari vb. aktiviteler hitap etmektedir. Bölgede faaliyet gösteren işletmelere yönelik yayınlanan uyulması gereken usul ve esasların denetimlerinin sıklaştırılması turistlerin güvenliği ve destinasyonun marka imajı için önemlidir. Bu turların rota dışında faaliyet göstermeleri trafik sorunu, yaya turistlerin rahatsız olması, at turlarında atların ürkmesi vb. sorunlara neden olabilmektedir.

Bölgede gerçekleştirilen Türk Gecesi ve Semazen gösterileri de önemli turizm aktiviteleri olarak değerlendirilmektedir. Özellikle de gece konaklama sayısının artırılmasında bu tür gece aktiviteleri önemli rol oynamaktadır. Türk Gecesi düzenlenen işletmelerde kalite standartlarının oluşturulması, gerekli düzenleme ve denetimlerin yapılması ziyaretçi deneyimini olumlu yönde artırıcı faaliyetler olacaktır. Ayrıca, bu aktivitelerin bölgeye turist gelmeden hatta tatil planı yapılırken tanıtımının yapılması ziyaretçilerin gece konaklama sayısını doğrudan etkileyici planlamalar olacaktır. Bu aktivitelerde bölgeye ait somut kültürel miras unsurlarının daha fazla anlatılması da önemlidir.

Bisiklet turizmine katılanların yarısından fazlası tur bisikleti ile mevcut bisiklet rotalarını takip eden çocuklu aileler veya arkadaş grubu ile gezenlerden meydana gelmektedir. Böylesine önemli bir turizm aktivitesinin gerçekleştirilmesi için Nevşehir önemli potansiyele sahiptir. Diğer taraftan ulusal tanıtımın yapıldığı <https://gocyclingturkiye.com> sayfasında hâlihazırda dağ, yol ve elektronik bisiklet rotaları kapsamında Kapadokya bisiklet rotaları belirlenmiş görünmektedir. Bisikletli turist uzun ya da kısa turlarda rota üzerinde bisikleti ile konaklayabileceği bisiklet dostu oteller ve kafeler aramaktadır. Bu bağlamda Nevşehir bisiklet dostu otel sayısını hızla artırmalıdır. Nevşehir'de bisikletliler için uygun haritalama ve işaretleme yapılarak rotalar çeşitlendirilmeli ve bu rotalar zorluk derecelerine göre sınıflandırılmalıdır. Ayrıca bu rotalar bölgesel GPS haritalarına işlenmeli ve mobil uygulamalarla desteklenmelidir. Otoyollarda ve turizm destinasyonları arasındaki yollarda bisikletli turistler için güvenli şeritlerin sayısı artırılarak mobese kameralarla bu yolları işgal edenlere yaptırımlar gerçekleştirilmelidir. Bölgede düzenlenen ulusal ve uluslararası bisiklet yarışmalarının sayısı artırılmalıdır.

Turizm Gelirinin Tabana Yayılmasının Sağlanması

Bölgelerdeki toplumsal refahın temini için mülkiyetin ve gelirin tabana yayılmasını sağlamak gerekmektedir. Yerel halk, turizmin geliştiği bölgelerdeki en önemli paydaş konumundadır. Yerel halkın, turizmin gelişimine yönelik tüm süreçlere katılımını sağlamak, fikir ve önerilerini almak ve iş teşvikleri sağlayarak bizzat katılımını sağlamak oldukça önemlidir.

İşletmeler veya halk tarafından ziyaretçilere yerel kültürü yansıtacak deneyimlerin sunulması Nevşehir’de turizm gelirin tabana yayılması için geliştirilecek politikalardan bir tanesi olarak değerlendirilmelidir. Tarihi ev ve mekanların koruma politikaları gözetilerek konaklama işletmesi, yiyecek içecek işletmesi, yöre mirasını yansıtan ürünlerin satıldığı turizm yapılarına dönüştürülmesi sürecinde yerel halkın miras korumacılığı farkındalığının geliştirilmesi çok değerlidir. Bu bağlamda yeniden işlevlendirme sürecindeki resmi prosedürler yeniden gözden geçirilerek iyileştirilmeli ve bu anlamda eğitim destekleri sağlanmalıdır. Bölgede belirli rotalarda gelişmiş turlara alternatif olarak yöreyi daha iyi yansıtan otantik mekanların tanıtıldığı bölge turları programlanmalıdır.

Terkedilmiş, tahrip olmuş veya bakımsız köylerin restore edilerek yöre insanının yaşadığı kültür köyleri oluşturulmalı, yerel yaşamın bir müze gibi turiste sergilenmesi sağlanmalıdır. Aynı zamanda bu köylere ek olarak organik tarım tabanlı eko-turizm uygulamalarının sağlandığı alanlar oluşturulmalıdır. Bu bölgeler için ayrı tur rotaları oluşturulmalıdır. Yine ilişkili olarak yöre insanların öncü olduğu ev pansiyonculuğu ve yalnızca bu tarz küçük mekanların rehberliğini üstlenen kişiler yetiştirilmelidir. Bu anlamda turistlerin, yöreye ait etkinliklere daha yoğun katılımının teşviki, onların unutulmaz bir turizm deneyimi yaşamalarına katkı sağlayacaktır.

Ayrıca yerel lezzetlerin tanıtılması ve satışının sağlanmasında rol almak isteyen kadınlara yol gösterilmelidir. Aynı zamanda yöresel yemeklerin ön plana çıkarıldığı bölgeye özgü öğeleri kullanarak yerel bir restoran atmosferi oluşturan işletmelerin yine tabandan kimselerce açılması teşvik edilmelidir. Yöre halkının tanıtımında, satışında ve organizasyonunda dahil olacağı fuar, panayır, sergi, pazar, şenlik, festival gibi etkinlikler daha fazla düzenlenmelidir.

Destinasyon Yönetimi

Başarılı destinasyonların ve destinasyon yönetim mekanizmalarının yerel kaynaklarını doğru belirleyip hem ziyaretçilerin beklentilerine hitap eden hem yerel halkın yaşam kalitesine katkı sağlayan ürün ve hizmet geliştirdikleri, turizm gelişiminde sosyal, ekonomik ve çevresel sürdürülebilirliği odak aldıkları, destinasyonun kimliğine uygun bir markalaşma ve gelişme politikası izledikleri, hedef pazarlarını doğru belirleyerek uygun, çeşitlendirilmiş ve odaklı bir iletişim stratejisi benimsedikleri ve katılıma açık faaliyet gösterdikleri görülmektedir.

Kurumsal yönden başarılı destinasyon yönetim mekanizmaları, tek ve güçlü bir kurum oluşturmak yerine kurumlar arasında etkili iş birliğine ve koordinasyona önem vermekte, işlevlerini yerine getirirken veri ve bilgi temelli profesyonel bir yaklaşım geliştirmektedir. Bu çerçevede Nevşehir’de bütüncül ve sürdürülebilir bir destinasyon yönetim anlayışı henüz arzulanan düzeyde değildir.

2019 yılında kurulan Kapadokya Alan Başkanlığı, daha önce Kültür ve Turizm Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve Tarım ve Orman Bakanlığı’na verilmiş yetkilerle donatılmıştır. Başkanlığın kuruluş amacı Kapadokya Alanının korunması, geliştirilmesi, tanıtılması, gelecek kuşaklara aktarılması, planlanması, yönetilmesi ve denetlenmesidir. Ancak kurum henüz teşkil edilme aşamasında olduğu için büyük ölçüde bölgedeki yapılaşmaya ilişkin

aldığı kararlarla ön plana çıkabilmektedir. Bu noktada Alan Başkanlığı'nın bölgenin yönetilmesi ve pazarlanmasında daha aktif bir şekilde rol oynaması gerektiği söylenebilir.

Bölgede turizm faaliyetlerinin planlı bir şekilde yönetilmesi için sağlıklı turizm verilerine ihtiyaç had safhadadır. Verilerin toplanması, depolanması, işlenmesi ve faydalı bilgiye dönüştürülmesi noktasında ciddi eksiklikler bulunmaktadır. Bölgeye ilişkin turist/ziyaretçi istatistikleri Nevşehir'deki müze/örenyerine yapılan giriş sayılarından elde edilmektedir. Dolayısıyla bölgede sağlıklı bir turizm planlaması yapabilmek için temel done olan veriye ihtiyaç bulunmaktadır. Bu noktada Alan Başkanlığı öncülüğünde sorunun çözümüne yönelik stratejiler geliştirilmelidir.

Nevşehir ilinde turistik çekim merkezlerinde karşılaşılan en önemli sorunlardan biri tabelaların yarattığı görüntü kirliliğidir. İşletme tabelalarının standart olmayan malzeme, boyut ve tasarıma sahip olması, bölgenin doğal ve kültürel mirası ile uyumlu olmaması büyüleyici doğal ve kültürel mirasın sunumunu olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle bölgede işletmelerin bölgenin renklerini taşıyan, standart ölçülere, malzemeye ve tasarıma sahip tabelalar kullanması için gerek yerel otoritelerce gerekse Alan Başkanlığı düzeyinde çalışmaların başlatılması gerekmektedir. Ayrıca Nevşehir'de turistik mahal (kahverengi levha) levhaları da dâhil olmak üzere il genelinde şehir içi yönlendirme levhalarının yenilenmesine ve turistik çekiciliklerin tamamını kapsayacak şekilde genişletilmesine ihtiyaç bulunmaktadır. Bahsi geçen levhaların estetik olmasının yanı sıra, üzerinde ilgili yönde hangi yapıların bulunduğu dair ikon vb. unsurların yer alması ve QR kod vb. akıllı turizm uygulamaları ile desteklenmesi de büyük önem taşımaktadır.

TGA bünyesinde il düzeyinde İl Tanıtım ve Geliştirme Programı (İTGP) başlatılmış ve İl Tanıtım ve Geliştirme Kurulları (İTGK) destinasyonun sürdürülebilir yönetimi, tanıtımı, markalaşması amacıyla teşkil edilmiştir. Bu noktada Nevşehir ilinde kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşların üye olarak yer aldığı yapının işlevsel bir şekilde yönetilmesi destinasyonda kararların tabandan tavana bir anlayışla alınması açısından büyük önem taşımaktadır.

Beşerî Sermaye

Turizm sektöründe hizmet verenlerin niteliği ziyaretçilerin hizmet kalitesi algıları ve memnuniyet düzeyleri üzerinde etkili olan en önemli unsurlardan biridir. Nevşehir turizminde yer alan iş gücü kollarını belirli gruplara ayırmak gerekirse turist rehberleri, konaklama ve yiyecek içecek işletmesi çalışanları, turistik aktivite işletmelerinde çalışanlar, hediyelik eşya satış noktalarında çalışanlar ve ulaştırma işletmelerinde çalışanlar olarak ele almak mümkündür. 2022 yılı itibarıyla Nevşehir Rehberler Odasına (NERO) bağlı 798 eylemli turist rehberi bulunmaktadır. Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) verilerine göre Nevşehir ilinde konaklama ve yiyecek içecek sektöründe faaliyet gösteren işletmelerde ise yaklaşık 2.500 kişi çalışmaktadır. Diğer sektörlerde çalışan sayılarına ilişkin sağlıklı bir istatistik bulunmamaktadır.

NERO'ya bağlı turist rehberlerinin %76'sı İngilizce dilinde rehberlik hizmeti vermektedir. Bunun yanı sıra bölgede nadir diller arasında yer alan İspanyolca, Portekizce, Çince, Rusça, Korece ve Endonezce dillerinde hizmet veren rehberler de faaliyet göstermektedir. Bölgedeki farklı dönemlerde pazar yapısında değişimler meydana geldiği göz önünde bulundurulduğunda İngilizcenin yanı sıra nadir dillerde verilecek rehberlik hizmetine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kapsamda bölgede hali hazırda faaliyet sürdüren rehberlere yönelik nadir dillerde üniversite-sektör iş birliği çerçevesinde dil eğitimlerinin tasarlanması büyük önem taşımaktadır. Ayrıca turist rehberlerinin belirli alanlarda uzmanlaşmasına yönelik eğitim programlarının

tasarlanması rehberlerin niteliğinin artırılmasının yanı sıra, bölgede özel ilgi turizmi kapsamında seyahat eden münferit turistlerin deneyim kalitesinin artırılmasına katkı sunacaktır.

Konaklama, yiyecek-içecek, satış ve ulaştırma işletmelerinde insan kaynağına yönelik temel geliştirilmesi gereken noktalar dil ve hizmet verme yatkınlığı konularıdır. İşletmelerin çalışanlarına sürekli eğitimler aracılığıyla gelişimleri konusunda destek vermesi, rekabet gücünün korunmasında önemli bir avantaj olarak kabul edilmektedir. Turizm işletmelerinde nitelikli iş gücünün artırılması için sertifikalı eğitim programlarına yönelik projelerin geliştirilmesi oldukça yararlı görülmektedir. İş başı eğitimler ve diğer eğitimler nitelikli iş gücünü arttıracak ve turist memnuniyeti sağlayacak unsurlar arasında yer almaktadır.

Bölgedeki üniversiteler ile Kapadokya Turistik Otelciler ve İşletmeciler Derneği (KAPTİD), NERO, Türkiye Seyahat Acentaları Birliği Kapadokya Bölge Temsil Kurulu (TÜRSAB Kapadokya BTK), Kapadokya Aşçılar Derneği (KAPAŞDER) arasında bölgeye nitelikli işgücünün kazandırılması amacıyla üniversite öğrencilerinin sektörde kariyer planlama ve geliştirmelerine yardımcı olacak iş birliklerinin güçlendirilmesi bölgenin gelecekte rekabet avantajını sürdürmesine katkı sağlayacaktır.

Girişimcilik

Girişimcilik konusu mevcut ve geleceğin girişimcileri temelinde değerlendirilebilir. Mevcut turizm girişimciliğinin özellikleri aşağıda verilmiştir.

- Turizm işletmelerinin girişimcilik kapasite düzeyleri düşüktür.
- İşletmeler teknoloji kullanımı ve dijital pazarlama noktasında yeterli bilgiye sahip değildir.
- Girişimlerin önemli bir kısmı KOBİ ölçeğinde ve aile işletmesi olması nedeniyle kurumsal bir yönetim anlayışına sahip değildir.
- Yeterli sayıda ve nitelikli işgücüne sahip değildir.
- Bölgedeki teknoloji tabanlı girişimci sayısı azdır.
- Çömlekçilik gibi bazı geleneksel mesleklerin turizme eklenmesi girişimcilik çerçevesinde bir dönüşüme ihtiyacı vardır.

Nevşehir turizmi gün geçtikçe gelişmektedir. Bu durum önümüzdeki dönemde bölgeye yatırımcı çekme ihtiyacını ortaya çıkaracaktır. Her yıl artan ziyaretçi sayısı ile birlikte konaklama ve yiyecek içecek işletmelerinin sayılarında da artış beklenmektedir. Turizm aktivitelerinin çeşitlenmesi ile bölgede ihtiyaç duyulan girişimci sayısı da artacaktır.

Diğer bir konu ise teknolojik girişimciliktir. Bölgede faaliyet gösteren mevcut turizm işletmelerinin teknolojik ihtiyaçlarının bölgedeki teknolojik girişimciler tarafından karşılanması, yeni kurulacak girişimlerin bu yönde motive edilmesi bölgede turizm odaklı girişim sayısının artışı sağlayacaktır. Balon işletmelerinin burner, kubbe veya sepet gibi temel ihtiyaçlarını, otellerin satış kanal yönetimi program ihtiyaçlarını, restoran işletmelerinin online menü veya online rezervasyon program ihtiyaçlarını karşılayacak teknolojik girişimlerin desteklenmesi ve kümelenmesi bölge turizminin gelişimine katkı sağlayacaktır. Özellikle de turizm sektöründe faaliyet gösteren işletmeler arası entegrasyonu sağlayacak teknolojik girişimlere de ihtiyaç duyulmaktadır.

Yenilikçilik

Bilgi ve dijital topluma geçiş sürecinin en kilit kavramlarından biri yeniliktir. İçinde buluş, yeni ürün, ürün geliştirme, yeni hizmet geliştirme, mevcut hizmetleri iyileştirme, organizasyon,

pazarlama, tanıtım gibi alanlarda farklı uygulamalar geliştirme gibi olgu ve durumları içeren yenilikçilik son elli yılda tüm sektörlerin dönüşümünde başta gelişmiş ülkeler olmak üzere en fazla yatırım yapılan alanların başında gelmektedir. Yenilikçiliğin dönüştürme ve geliştirme etkisi son yirmi yılda turizm sektöründe de kendini iyice hissettirmektedir.

Endüstri 4.0 devrimi ile anılan dijital dönüşümün turizm sektörü üzerinde önemli etkilerinin olduğu bilinmektedir. Akıllı turizm, akıllı turist deneyimleri yaratmak, yönetmek ve sunmak için akıllı teknolojiden yararlanan turizm sistemi olarak tanımlanmaktadır. Günümüzde akıllı teknolojiler, yapay zekâ, nesnelerin interneti (IoT), büyük veri analizi ve bulut bilişimi içeren BİT (bilgi ve iletişim teknolojisi) altyapılarından oluşan sistemlere dayanmaktadır. Tüm turizm alanlarında temel ve sosyal bilimlerdeki bilgi birikimini kullanarak değer ve fark yaratarak bölgenin çekiciliğini ve buna paralel olarak kapasitesini geliştirmek olarak yorumlamak yeniliği daha anlamlı kılmaktadır.

Bu kapsamda Nevşehir turizmini geliştirirken ve tanıtımını yaparken yenilikçiliğin bir araç olarak kullanılması faydalı olacaktır. Bu kapsamda destinasyon yönetimi içindeki kurumların işleyişinden, turizm uygulamalarına ve diğer sektörlerle bağlantıların kurulmasına kadar birçok alanda faaliyetler yürütecek bir turizm yenilik elçisinin belirlenmesi faydalı olacaktır. Bu elçinin ekibiyle birlikte dünyadaki yenilikleri takip etme, bölgemize özgü yenilikler geliştirme, destinasyon yönetimi için danışmanlık yapma gibi roller ilk etapta belirlenebilir.

2. Sektörel Yaklaşımlar

Doğal ve Kültürel Miras Turizminin Geliştirilmesi

Doğal Miras Turizmi

Nevşehir'in dünya çapında eşsiz bir destinasyon olarak nitelendirilmesinin temelinde yaklaşık 10 milyon yıl önce Geç Miyosen dönemde bölgede başlayan volkanik aktiviteler ile atmosferik olaylara bağlı olarak oluşan farklı türlerdeki jeolojik birimler ve bu birimlerin zaman içerisinde farklı insan toplulukları ve uygarlıklar tarafından yaşam alanı olarak kullanılması yatmaktadır. Bu nedenle bölge dünya genelinde UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde karma (doğal ve kültürel) kategoride yer bulan 39 alandan biri olma özelliği taşımaktadır.

Zayıf dayanıma sahip Kapadokya ignimbiritlerinin (tüf) kolay şekil verilebilme ve ısı yalıtım özellikleri bölgedeki alanların geçmiş dönemde mesken, ışık, kilise, manastır, güvercinlik olarak kullanılmasına neden olmuştur. Bugün ise bu alanların bir kısmı müze ve ören yerine çevrilip korumaya alınmış, bir kısmı korunmasız bir şekilde varlığını sürdürmekte, diğer bir kısmı ise turizm faaliyetlerini sürdüren çeşitli işletmelere dönüştürülmüştür. Kapadokya'da döngüsel bir oluşum ve yok oluş süreci halen aktif olmakla birlikte, bu miras alanları çevresel ve atmosferik etkilerin yanı sıra yoğun insan aktivitelerinden kaynaklanan antropojenik etkiler nedeniyle geçmiş dönemlere kıyasla daha hızlı bozulmaya maruz kalmaktadır. Bölgenin jeolojisi ve yumuşak ignimbirit birimlerinin mühendislik özellikleri, bölgede yeni peri bacalarının tekrar tekrar oluşumuna katkı sunacak olsa da bölgedeki doğal miras alanlarındaki aşınmanın aşırı hızlanması ve üzerinde kültürel miras unsurları bulunan alanların yok olma tehdidi ile karşı karşıya olması bölgenin önündeki önemli sorunlardan biri olarak görülmektedir. Bu nedenle bölgeye ait hazırlanacak planlar paydaşların katılımıyla sürdürülebilirlik anlayışının temele konulduğu bir anlayışla hazırlanmalıdır.

Doğal miras alanlarının bölge için önemine istinaden bölgeye ilişkin yapılacak ulusal ve uluslararası tanıtımlarında bölgedeki bu unsurların ön plana çıkarılması gerekmektedir. Peri bacaları, vadiler ve bu alanlarda gerçekleştirilen trekking ve bisiklet turu vb. doğaya duyarlı

aktivitelere tanıtım enstrümanlarında yer verilmesi bu alanların tanıtımı açısından kritik öneme sahiptir.

Nevşehir ili doğal miras bağlamında jeomorfolojik oluşumların yanı sıra fosil ve güncel bitki ve hayvan türleri bakımından da oldukça dikkat çekici bir alandır. Geç Miyosen dönemde yaşamış ve bugün soyları tükenmiş olan birçok canlının fosil örneklerine (gergedan, zürafa, fil, sırtlan, gazel vb.) bölgede rastlanmaktadır. Nevşehir iline özgü güncel bitki ve hayvan türleri de bulunmaktadır. Bölge florasında yer alan bitkilerin 80'i endemik nitelik taşımaktadır. Bitkilerin yanı sıra Nevşehir'de çok sayıda farklı hayvan türü de yaşamaktadır. Bunlardan bazılarının nesli tehdit altında ve Türkiye için önemli türlerdir. Örneğin nesli tehlike altındaki kuş türlerinden olan ve tür eylem planı hazırlanan *Nephron percnopterus* (Küçük Akbaba, Mısır Akbabası)'un Nevşehir ilinde de üreme alanları bulunmaktadır. Bölgedeki fosil, bitki ve hayvan türlerine ait seksiyonlarının yer aldığı bir Doğa Tarihi Müzesi'nin bölgede inşa edilmesi yeni bir çekicilik unsuru olabilecektir. Aynı zamanda bu bitki ve hayvan türlerini gözlemlemeye dayalı özel ilgili grupları için butik turlar oluşturulması bölgede turizm türlerinin ve turistik ürünlerin çeşitlendirilmesi açısından önemli görülmektedir.

2021 yılında Kapadokya Turizm Bölgesi Altyapı Hizmet Birliği (KAPHİB) öncülüğünde çalışmaları başlatılan Kapadokya Jeopark, eğitim, bilim, manzara, peyzaj ve turizm açısından önemli bir alandır. Bu kapsamda jeoparka ilişkin faaliyetlerin hızlandırılması bölgeye jeoturizm kapsamında turistlerin çekilmesine olanak tanıyabilecektir.

Kültürel Miras Turizmi

Türkiye'nin en güçlü kültürel miras turizmi destinasyonlarından biri olan Kapadokya dünyada tanınırlığı en yüksek olan bölgelerden biridir. Göreme, Zelve, Derinkuyu, Kaymaklı gibi kültürel miras turizminin en yoğun alanları da Nevşehir ilindedir. Bununla birlikte bölge bu alandaki potansiyelinin sadece çok küçük bir bölümünü kullanabilmektedir.

Bugün Kapadokya'daki yerel seyahat acentalarında ziyaretçilere ağırlıklı olarak Kırmızı Tur ve Yeşil Tur olmak üzere iki farklı kültürel miras tur programı sunulmaktadır. Ziyaret rutinlerinin bahsi geçen kültürel miras alanlarında yoğunlaşması ve turizm aktiviteleri söz konusu alanlardaki bozulma hızını arttırdığı gibi bölgenin daha az bilinen yanlarının da öne çıkmasını engellemektedir.

Elbette Kapadokya'nın Nevşehir özelinde en zengin katmanı Orta çağ (Bizans) ve Osmanlı dönemlerine ait taşınmaz kültür varlıklarıdır. Bizans dönemine tarihlenen kiliseler, manastırlar, yeraltı yerleşimleri, feodal yöneticilerin kurduğu kaya konutları, zirai temelli köyler, az sayıdaki Osmanlı anıtsal külliyesi, neredeyse turizme hiç konu olmamış Osmanlı dönemi zirai işlikleri ve Ürgüp, Ortahisar, Derinkuyu, Mustafapaşa gibi pek çok yerleşiminde kentsel doku içinde varlığını sürdüren 18.-19. yüzyıllara ait Osmanlı dönemi Rum evleri ve anıtsal kiliseleri bu zengin kültür katmanının en görünen anıtlarıdır. Nevşehir'in kültürel çeşitliliğini yansıtan bu çok farklı miras yelpazesinin küçük bir oranı ancak yukarıda sözü edilen belirlenmiş rotalarda yer alır.

Bu bağlamda görece daha az kullanılan rotaların geliştirilmesi ve kentin yerel kültürel miras özelliklerini yansıtan ancak turizmin dikkatini çekmemiş yeni rotaların aktive edilmesi Nevşehir'in kültürel miras turizminin geliştirilmesi için dikkate değer iki odaktır.

Geliştirilmesi önerilen ziyaret alanları ve rotalar

Kültürel miras turizmi rotalarından bugün halen ziyaret alan ancak tüm çevresiyle birlikte efektif kullanılamayan alanlardan biri Derinkuyu'dur. Yerleşim içinde yoğun ziyaret alan

yeraltı şehrinin hemen yakınında Nevşehir'in en önemli çağdaş heykeltıraşlarından biri olan Hakkı Atamulu'nun anıtsal heykellerinin yer aldığı Kültür Parkı ve modern mimarinin en özgün cami örneklerinden biri olan Park cami yeraltı şehrinin ziyaretçilerine bir bütün olarak sunulabilir. Böylece Nevşehir'in çağdaş sanat bağlamında güçlü olan bir yanı kültürel turizme entegre edilmiş olacaktır.

Az sayıdaki özel turlarda alternatif olarak sunulan rotalardan biri de Ürgüp'ten Cemil, Şahinefendi ve Mazi'ya bağlanan yol güzergahıdır . Söz konusu turlarda bu güzergahta sınırlı sayıda nokta ziyaret edilmektedir. Oysa ki bu rota üzerinde Sarıca Kilise, Pancarlık vadisi Aziz Theodoros Kilisesi, Cemil Başmelekler Manastırı olmak üzere bölgedeki Bizans mirasının yerel üslupları yansıtan anıtları, Taşkınpaşa'da Damsa Külliyesi, Şahinefendi'de Sobesos Antik Kenti ve Mazi'daki Yeraltışehri ve Hellenistik kaya mezarları ziyaretçiye sunulabilir.

Önerilen yeni rotalar

Nevşehir genelinde kültürel miras turizmine eklenmesi önemli bir çeşitlilik yaratacak olan bir rota Gülşehir Acıgöl rotasıdır (Harita 2, mor rota). Tatların'de duvar resimleri restorasyonla ortaya çıkarılmış 13. yüzyıla tarihlenen iki kilise, yeraltı şehri ve yakınındaki Geç Hitit döneminden ender bir hiyeroglif anıtı Topada, Gülşehir güzergahına eklenerek farklı tür ve dönem anıtları ziyaretçiye alternatif bir rota olarak sunulabilir. Aynı zamanda Acıgöl havzası doğal miras içinde değerlendirilebilecek obsidyen yoğunluğu ile dikkat çeker.

Bölgenin doğasına özgü kırsal mimari örneklerinin görüldüğü köyler Nevşehir özelinde Osmanlı dönemi pastoral yaşamını belgelediği gibi ekonomik yaşam modellerinin de birer kanıtıdır. Kırsal kültürün ekonomisinde uzun yüzyıllar boyunca temel üretim modelini oluşturan zirai işliklerden biri olan beziryağının üretildiği bezirhaneler bu örneklerden sadece biridir. Dahası çok sayıda boyalı güvercinlik ve tandır evinin yanı sıra kaya oyma camiler bölgenin kendine özgü ender mimari özelliğini yansıtır. Bu grup içinde özellikle bir grup anıtsal tandır evi Nevşehir'in kültürel miras turizm rotasına eklenerek farklılık yaratılabilir. Gülşehir köylerinde (Hacı Halilli, Abuuşağı, Fakı Uşağı, Şahinler vs) görülen bölgeye has yerel özellikteki anıtsal kubbeli tandır evleri, koruma politikaları göz önünde bulundurularak kültür turizmine entegre edilebilir. Köylü sahiplerin son zamanlarda yeni evler yapmak adına taşlarını sökerek kullandığı tandır evlerinin ivedilikle Kültür ve Turizm Bakanlığı, Alan Başkanlığı, Valilik ve yerel yönetimlerin çabasıyla koruma altına alınması elbette bölgenin sürdürülebilir kültür turizmine katkı sağlayacaktır.

Kültürel miras turizminde somut olmayan kültür mirası öğelerinin de özgün yerel biçimlerini kaybetmeden turizmin alıcısına sunulması bölgedeki kültürel miras turizminin sürdürülebilir olmasında önemli bir politikadır. Bazılarının kökleri bölgenin erken dönemlerine dayanan, 19. ve 20. yüzyıl boyunca da uygulanagelmış Nevşehir'e özgü pek çok sözlü gelenek, temsil ve uygulamaları barındıran somut olmayan kültür mirası öğelerinin turizme entegre edilmesi önemlidir. Osmanlı döneminden beri uygulanagelen bir dizi bölgeye özgü sözlü gelenek, ritüel ve etkinliklerin bir kısmı yakın tarihe kadar varlığını sürdürmüş, bir kısmı da günümüzde de varlığını devam ettirmektedir. Yakın geçmişte uygulandığı bilinen nahıl geleneği ya da sepet örme ve dokumacılık gibi bölgenin yerel temsil ve uygulamaları özgünlüğünü kaybetmeden turizm alıcısına sunulabilir. Bu noktada örneğin Osmanlı dönemi yerel üretimini izleyebildiğimiz yukarıda da sözü edilen atıl durumdaki bezirhane örnekleri yeniden düzenlenerek deneysel üretim yapılacak alanlara dönüştürülerek turistlere nitelikli deneyimler yaşatılabilir. Yanı sıra Nevşehir'in somut olmayan mirasına ilişkin tek müzesi olan Avanos Yaşayan Miras Müzesi turistlere bölgenin geleneksel edimlerine ilişkin toplu bir kesit sunması bakımından değerlidir. Yeni müzecilik anlayışıyla (dijital sunum teknikleri, ziyaretçi merkezli

uygulamalar vb.) düzenlenmesi planlanan müzenin Nevşehir destinasyonunda öne çıkarılması önemlidir.

Somut olmayan kültür mirasının icra edilmesi ve yaşatılması konusunda şüphesiz en önemli unsurlar miras öğelerinin bire bir uygulayıcısı olan kişiler yani miras taşıyıcılarıdır. Yaşayan insan hazineleri olarak da literatüre geçen kavram, somut olmayan miras öğelerinin yüksek tarihsel, kültürel ve sanatsal değer dahilinde uygulanması ve canlandırılması konusunda gerekli bilgi ve becerilerin korunmasını sağlayan kişileri tanımlamakta kullanılır. Bu bağlamda Nevşehir'in çömlek ustaları ve aşıkları gibi yaşayan insan hazinelerinin öne çıkarıldığı etkinlik ve festivaller turizm bağlamında değerlendirilebilir.

Somut olmayan kültür mirası bağlamında turizmin gelişmesine katkı sağlayacak en önemli noktalardan biri de kuşkusuz Nevşehir'in Somut Olmayan Kültürel Miras (SOKÜM) değerlerinin sürdürülebilirliği korunarak UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı'nda yer alabilmesi sağlanmalıdır.

Bölge turizminde popüler olan Türk gecesi konsepti somut olmayan miras içindeki Sema ritüelinin bir bölümünü canlandıran gösterileri içermektedir. Aslında dini bir ritüele ait olan Sema ve Semah gibi seremoniler kuşkusuz turistik aktivitelerde daha temkinle kullanılması gereken uygulamalardır. Bunların yerine bölgenin geleneksel edimlerinin canlandırıldığı gösterilerin hayata geçirilmesi önemlidir.

Kültür turizminin geliştirilmesinde kuşkusuz kültürel mirasın sürdürülebilir olması en hassas konulardan biridir. Bu bağlamda kültürel miras koruma politikalarına sadık kalınan uygulamalardan ve etik yaklaşımlardan vazgeçilmemesi önemlidir.

Kapadokya'nın 1960'lardan itibaren bir turizm destinasyonu olarak tanınması, gizemli, mistik, bir anlamda gerçek üstü ve ıssız doğasıyla bütünleşmiş tarihi eserleri sayesinde olmuştur. Bu anlamda Kapadokya son yıllarda tüm dünyada en yaygın turizm akımlarından olan yavaş turizm anlayışının rahatlıkla benimsenebileceği bir ortam sunmaktadır. Yavaş turizm, kitle turizmine alternatif olarak sürdürülebilir bir gelecek sunmakta ve turistlerin daha fazla kişisel farkındalığını vurgulamaktadır. Kapadokya'nın ruhuna uygun "yavaş" turizm anlayışı, yerel ürünlerin öne çıkarıldığı mutfak uygulamalarıyla desteklenmelidir. Sezonluk yerel ürünler üzerine kurulu yerel tariflerden oluşan menüler otel ve restoranlarda yaygın olarak kullanılmalıdır. Bu konudaki öncü ve yol gösterici oluşumlar, kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler ve STK'lar tarafından desteklenmelidir.

İnanç Turizmi

Kapadokya'nın merkezindeki Nevşehir, uzak geçmişinde kuşkusuz farklı kültürlerin inanç izlerini taşısa da bugün maddi kültür öğelerinin varlığıyla da kanıtlanmış Hristiyanlık ve İslamiyet en belirgin olan iki inanç mirasıdır. Bölgede Hristiyan inancına ilişkin yaklaşık altı yüz tanesi duvar resimleriyle bezeli binin üzerinde kilise ve şapelin yanı sıra yüzlerce münzevi mekânı, mezarlık ve manastır kompleksi hem bölge turizminin temel elemanlarından biri hem de Türkiye kültür mirasının bir parçasıdır. Kültürel süreklilik bağlamında Nevşehir aynı zamanda Selçuklu Türklerinin yerleşim bölgesi ve ardından Osmanlı İmparatorluğu'nun taşrası olarak aktif bir yerleşim olmuştur. Kent kuşkusuz Anadolu'nun İslamlaşma sürecine önemli katkıları olan Hacı Bektaş Veli'nin hayatını geçirdiği ve ömrünü tamamladığı Hacıbektaş'ı toprakları içerisinde barındırması bağlamında oldukça değerlidir. Dahası Osmanlı döneminde inşa edilmiş anıtsal külliyelerin de varlığı Nevşehir'i İslamiyet açısından da önemli kılar.

Hristiyanlık Bağlamında İnanç Turizmi

Nevşehir sınırları içindeki Göreme, Ürgüp, Zelve gibi yoğun Hristiyanlık mirasına ev sahipliği yapan merkezler yaklaşık 20 yıl öncesine kadar kültürel miras turizmi ve inanç turizmi eksenli seyahatlerin uğrak noktası olurken, günümüzde değişen turist profillerinin beklentileri ve dünyada empoze edilen gezi anlayışları kültür ve inanç turizmi türlerini geri plana itmiştir. Yeni dünyayı biçimleyen sosyal medya platformları, ziyaret edilen mekanı görmekten ve algılamaktan çok fotoğraf (özçekim, manzara vb.) çekmek ve paylaşmak arzusundaki turist profillerini yaratmıştır. Böylece turistlerin balon, cip safari, atv turları ve at turları gibi aktivitelerde fotoğraf ve video çekip paylaşma motivasyonlarının ön plana çıktığı bir turizm eğilimi oluşmuştur. Elbette Nevşehir'in söz konusu turizm eğiliminin inanç ve kültür turizmiyle paralel gittiği dengeli bir yapıya ihtiyacı vardır. Yanı sıra Hristiyan inanç turizminin temel gezi rotalarını oluşturan kiliselerin ve bunların konumlandığı doğal milli parkların yukarıda sözü edilen ve kontrolsüzce yayılan yeni turizm uygulamalarından olumsuz etkilenmemesi için de koruma politikalarının gözetilmesi ve dengenin sağlanması elzemdir.

Nevşehir bağlamında inanç turizminin geliştirilmesi sahip olduğu inanç tarihinin ve kültürlerinin öne çıkarılmasıyla mümkündür. Bunların başında Hristiyanlığın kurumsallaşmaya başladığı ve felsefi temellerinin atıldığı Patristik dönemde (2.–8. yüzyıl), İlk Kilise'nin "Babaları" olarak anılan din alimlerinden üç isim öne çıkar. "Kapadokyalılar" olarak anılan Kaeseria (Kayseri) Piskoposu Aziz Basileos, Nazianzos (Aksaray, Bekarlar) Piskoposu Gregorios ve Konstantinopolis Patriği Nyssa'lı (Aksaray, Harmandalı) Gregorios hem Katolik hem de Ortodoks kiliselerinde büyük saygı görmüş önderlerdir. Mevcut ya da potansiyel Hristiyan turistlerin yaşadıkları pazarlarda tanıtım materyallerinde bu piskoposların kullanılması elbette önemli etki yaratacaktır. Azizlerin doğup yaşadığı coğrafya, duvar resimlerindeki betimleri, onlara adanmış kiliseler inanç turizmi destinasyonun oluşturulmasında değerli unsurlardır. Dünyada başarılı temsillerini gördüğümüz benzer örnekler inanç turizmi bağlamında kullanılmaya devam etmektedir. İtalya Bari kenti Aziz Nikolaos kültü gibi örnekleri çoğaltmak mümkündür.

Bölgede Kilise Babaları'nın yanı sıra Hristiyanlık âlemi tarafından kutsal sayılan azizlerin yaşadığı bilinmektedir. Göreme'de Aziz Hieron, Ortahisar'da Azize Nino ve Ürgüp'te Rus Aziz Ioannes en bilinen örneklerdir. Azizlere ilişkin yerel kültürlerin öne çıkarılması ve inanç turizmi destinasyonlarında söz konusu kutsal kişilere ait lokalizasyonlarda yeni inanç rotaları oluşturulması, söz konusu kültürel ilişkilere ilişkin bilgi bukletleri (dijital ve basılı) hazırlanması ve azizlerin yaşadıkları döneme ilişkin objelerin nitelikli replikalarının hediye olarak üretilmesi inanç turizminin yeniden canlanmasını sağlayacaktır. Örneğin Tokalı Kilise'nin duvarında anıtsal bir betimi de bulunan Aziz Hieron'a ilişkin Göreme Açık Hava Müzesi'ndeki Tokalı Kilise'den Göreme kasabasına, oradan da Göreme yakınındaki Çavuşin Vaftizci Yahya Kilisesi'ne uzanan bir yürüyüş rotası oluşturulabilir. Benzer biçimde Ürgüp'te 18. yüzyılda Müslüman bir ağanın konağında köle olarak yaşadığına inanılan Rus Aziz Ioannes kültü çerçevesinde inanç turizmi için bir turizm alanı yaratılabilir.

Nevşehir'in inanç turizmi bağlamında üçüncü dikkat çekici yanı şimdiki değin turizme yeterince entegre olamamış yerel kutsal alanlardır. Bölgede Hristiyan geleneğinde kutsallığına inanılan yerler arasında çok sayıda ayazma (kutsal su kaynağı) bulunur. Ürgüp Cemil Köyü yakınındaki Keşlik (Başmelek Mikael) Manastırı ve Mustafapaşa yakınındaki Gorgoli'de bulunan Aziz Kerykos'a ithaf edilmiş ayazmalar Nevşehir'in inanç turizmi rotalarında yeni destinasyonlar olarak öne çıkarılabilir. Kutsal su kaynaklarına ilişkin anlatılar ve objeler turistik ürün gamlarına eklenerek pazar nitelikli hale gelebilir.

Yukarıda sözü edilen üç odak çerçevesinde yenilikçilik yaklaşımıyla oluşturulacak materyallerin azizler ve kültlerle ilintili ülkelerin turizm pazarlarında güçlü bir tanıtım malzemesi olarak kurgulanması Nevşehir'in inanç turizminin gelişmesinde önemli bir adım olarak öne çıkmaktadır.

Bunların yanı sıra hali hazırda inanç turizmi kapsamında ibadet mekanı olarak kullanılabilir nitelikteki mekanlar belirli dönemlerde inanç turizmi kapsamında dini seramoniler için kullanılabilir. Bu türde aktiviteler bölgeyi ziyaret eden Hıristiyan turistlerin kuşkusuz ilgisini çekerken ayine ilişkin üretilecek nitelikli hediyelik eşyalar da rağbet görecektir. Efes Meryem Ana evinde belirli dönemlerde yapılan ayinler bu uygulamaya ilişkin başarılı bir örnektir.

İslamiyet Bağlamında İnanç Turizmi

11.yüzyılın sonundan itibaren en erken İslamlaşmaya başlayan Nevşehir'de bugün en önemli İslam miraslarından biri şüphesiz Anadolu'nun inanç ikliminde çok etkili önderlerden biri olan Hacı Bektaş Veli külliyesidir.

Hacıbektaş ilçesinde yaşayan ve aynı yerde yaşamı son bulan Hacı Bektaş Veli'nin öğretilerinden inşa edilmiş Bektaşılık Anadolu'dan Balkanlar'a, ve Horosan'a kadar geniş bir coğrafyaya yayılmıştır. Gerek düşünce dünyası gerekse inanç önderliği bakımından topluma örnek teşkil eden önemli şahsiyetlerden biri olan Hacı Bektaş Veli Dergahı 1271'de ölümünün ardından kızılca Halvet'in (Çilehane) yanı başına defnedilmesi ile oluşmaya başlar ve Osmanlı döneminde yapılan eklemelerle bugünkü halini alır.

Külliye bugün birçok kişinin ziyaret ettiği bir makam olmasının yanı sıra önemli bir inanç turizm merkezidir. Bugün Hacıbektaş ilçesinde müzeye dönüştürülen külliye'nin ziyaretçilerinin çok büyük bir kısmı yerli ziyaretçilerden oluşmaktadır. 2022 yılında 59. Ulusal 33. Uluslararası Hacı Bektaş Veli Anma Törenleri ve Kültür Sanat Etkinlikleri'ne katılım da büyük ölçüde ulusal düzeyde kalmıştır. Hacı Bektaş Veli anma törenlerinin üniversite ve ilgili ulusal kurumların iş birliği ile uluslararası ölçekte ses getirecek bir etkinliğe dönüştürülmesi kuşkusuz Dergah'ın inanç turizmi bağlamında daha efektif bir konum almasını sağlayacaktır. Hacı Bektaş Veli Dergah'ı çok yakınındaki Gülşehir Karavezir Külliyesiyle birlikte düşünülerek yeni bir inanç turizmi rotası oluşturulabilir. Bu rota aynı zamanda bugün neredeyse hiç ziyaret almayan Karavezir Külliyesinin de efektif olarak kullanımını sağlayacaktır. Nevşehir bağlamında inanç turizmi hiç kuşku yok ki kültür turizmiyle pek çok noktada örtüşmektedir. Dergah'ın yer aldığı Hacıbektaş ilçesine Nevşehir merkezden bağlanan yol güzergahı, üzerinde yer alan Açık Saray, Karşı Kilise, Yeniyaylacık Fosil Lokalitesi gibi doğal ve kültürel miras unsurlarının ziyaret edildiği Hacı Bektaş Veli Külliyesine uzanan yeni bir rota oluşturulabilir.

Nevşehir'de ayrıca Osmanlı dönemi ve öncesinde inşa edilmiş sınırlı sayıda külliye bulunmaktadır. Bunlardan biri olan Ürgüp Damsa Taşkın Paşa Külliyesi Nevşehir'in Osmanlı öncesi dönemine ait tek külliye'dir. Külliye'nin yapıları içinde yer alan caminin mihrabı bugün Ankara Etnografya Müzesi koleksiyonunda yer alır. Külliye alanı inanç turizmi bağlamında yeniden düzenlenerek özgün mihrap sanal gerçeklik uygulamalarıyla ziyaretçilere sunulabilir. Külliye aynı zamanda yukarıda sözü edilen Cemil Başmelekler manastırının yol güzergahı üzerindedir. Bu yol üzerinde yeni bir rota oluşturulması Nevşehir'in inanç turizmi için bir yenilik olacaktır.

Nevşehir kent merkezinde yer alan Damat İbrahim Paşa Külliyesi kuşkusuz şehrin en anıtsal dini yapısıdır. Turizm bağlamında çok az ziyaretçi alan külliye yukarıda sözü edilen Hacıbektaş için önerilen rotayla birleştirildiğinde inanç turizmi bağlamında zengin bir güzergah niteliği kazanacaktır. Özel gruplara yönelik pazarlanabilecek bu rota için butik turlar oluşturulabilir.

Yukarıda sözü edilen rotalar çerçevesinde yenilikçilik yaklaşımıyla oluşturulacak materyallerin turizm pazarlarında güçlü bir tanıtım malzemesi olarak kurgulanması Nevşehir'in inanç turizminin güçlenmesinde önemli bir adım olarak görünmektedir.

Alternatif Turizm Türlerinin Geliştirilmesi

Sağlık Turizmi

En genel anlamda, sağlığın korunması, geliştirilmesi veya hastalıkların tedavi edilmesi amacıyla gerçekleştirilen planlı seyahatleri ifade eden sağlık turizmi, ülke ekonomileri için olumlu etkileri bulunan ve küresel boyutta gerçekleşen alternatif bir turizm türü olarak kabul edilmektedir. Nevşehir sahip olduğu termal turizm ve medikal turizm kaynakları ile Türkiye'nin sağlık turizminde önemli potansiyele sahip illerinden biri konumundadır.

Termal turizm açısından önemli jeotermal kaynaklara sahip olan Nevşehir'de Kozaklı Kaplıcaları, Gümüşkent (Salanda) Kaplıcası, Üzençiçay İçmesi, Çökelek İçmesi, Ürgüp İçme ve Kaplıcası, Bahçeli İçmesi, Çorak İçmesi ve Karakaya İçmeleri ziyaretçilerin ilgisini çekmektedir. Ayrıca, Nevşehir Merkez'de 43°C, Acıgöl ilçesi ve çevresinde 60-120°C, Sarıhıdır köyünde 43°C ve Uçhisar'da 60-65°C aralığında değişen termal kaynaklar tespit edilmiştir.

Bu jeotermal sahalar arasında Kozaklı ise 2023 Türkiye Turizm Stratejisi ana kararları kapsamında hazırlanan Termal Turizm Master Planı (2007-2023) içerisinde termal turizm merkezi olarak geliştirilmesi öngörülen bölgeler arasında yer almaktadır. Kozaklı ilçesinde bulunan jeotermal sahada, 35-96°C arasında değişen ve 363 lt/sn debide termal kaynak üretilmektedir. Bu kaynağın kullanıldığı kaplıcalar, Alman Kaplıcaları Birliği sınıflamasına göre sodyum, kalsiyum ve klorlu olup A ve C grubu şifalı sular grubuna girmektedir. İlgili kaplıcalar, sedef, egzama, akne vb. cilt hastalıkları ile romatizma, damar, yüksek tansiyon, diyabet, gut ve göz hastalıklarının destek tedavilerinde yoğun olarak kullanılmaktadır.

İlçede, 120 yatak kapasiteli Kozaklı Fizik Tedavi Hastanesi ile sağlık turizmine yönelik faaliyet gösteren toplam 7700 yatak kapasiteli 20 konaklama işletmesi bulunmaktadır. Ancak bu potansiyele rağmen bölgenin termal turizmden yeterince pay aldığını söylemek olanaklı değildir. Bölgeye termal turizm kapsamında gelen turistlerin ağırlıklı orta ve alt gelir grubuna dahil yerli turistlerden oluştuğu bilinmektedir.

Bu nedenle bölgede nitelikli hedef yabancı pazarlardan turist çekebilecek işletmelere ihtiyaç bulunmaktadır. Mevcut işletmelerin sorunlarının analiz edilerek mevcut kapasitenin daha etkin ve verimli kullanılması için çalışmalar yürütülmesi gerekmektedir.

Nevşehir'de Sağlık Bakanlığı tarafından akredite edilerek sağlık turizmi yetki belgesi alan 2 özel hastane, 1 özel ağız ve diş sağlığı polikliniği ve 4 aracı kuruluş bulunmaktadır. Buna karşın, ilgili sağlık kurumları aktif olarak medikal turizme yönelik faaliyetlerde bulunmamakta; daha çok bölgeyi ziyaret eden turistlerin sağlığı kapsamında hizmet vermektedir. Bölgede akredite kuruluşlar ve sağlık kurumları iş birliği halinde hareket ederek ortak stratejiler belirlemeli, hedef pazarlar belirlenmeli ve bu pazarlar hastalara ulaşmak için yol haritası çizilmelidir. Tedavi amaçlı seyahat eden bireylerin kalış sürelerinin uzun olduğu ve Nevşehir'in yanı sıra yanı başındaki Kayseri ilindeki tedavi imkânlarının ve sağlık turizmi yetki belgesine sahip sağlık kurumlarının varlığı göz önünde bulundurulduğunda bölgede bu potansiyelin açığa çıkarılması için tutarlı çalışmaların yürütülmesi gerektiği açıktır.

Gastronomi Turizmi

Nevşehir, bölgenin tarihte birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olmasından ve topraklarında yaşayan uygarlıkların aktararak geliştirdiği kültürel birikimden dolayı zengin bir yerel mutfak kültürüne sahiptir. Nevşehir yerel mutfağı, ağırlıklı olarak Türk mutfağı öğelerinden oluşmakla birlikte bölgede yaşamış farklı kültürlere sahip toplumların da ürünlerini bünyesinde barındırmaktadır. Özellikle Selçuklu ve Osmanlı Mutfağı Nevşehir yöresel mutfağının şekillenmesine önemli katkılar sunmuştur.

Nevşehir, bulunduğu coğrafi konum ve sahip olduğu iklim şartları sayesinde bölgede birçok ürünün yetişmesine elverişli topraklara sahiptir. Tarımın yanı sıra bölgedeki hayvancılık faaliyetleri de bölge mutfağının oluşmasında rol oynamaktadır. İlk bakışta binlerce yıllık geçmişi olan Nevşehir yerel mutfağına ait özgün yemekler olmadığı düşünülse de ağırlıklı olarak yörede yetişen patates, mercimek, kabak, buğday, nohut, fasulye gibi ürünlerin kullanıldığı bölgeye özgü birçok yemeğin olduğu bilinmektedir.

Kapadokya Üniversitesi tarafından gerçekleştirilen “Gastronomi Kapadokya” projesi ile Kapadokya bölgesinin yerel yemeklerinin envanteri çıkarılmıştır. Envanterdeki yemeklerin bölge tanıtımında etkin bir araç olarak kullanılması, ulusal ve uluslararası düzeyde ünlü şefler tarafından bu tariflerin pişirilerek vlog olarak paylaşılmasının sağlanması, bölgede hali hazırda var olan ve açılacak yemek pişirme etkinliklerinde (cooking class) bu yemeklere yer verilmesi, bahsi geçen envantere yer alan yemeklerin bölgedeki restoranlarda standart reçetelerle sunulmasının sağlanması, turist rehberlerine yönelik eğitimlerin verilmesi bölge gastronomisinin ön plana çıkmasına katkı sunacaktır.

Nevşehir iline ait gastronomik ürün kapsamında değerlendirilen 6 adet coğrafi işaret ile tescilli ürün bulunmaktadır. Bu ürünler arasında; Derinkuyu Kuru Fasulyesi, Kaymaklı Kuru Kaymağı, Kaymaklı Çöreği, Nevşehir Kabak Çekirdeği, Nevşehir Simidi, Nevşehir Testi Kebabı yer almaktadır. Ayrıca başvuru aşamasında olan Nevşehir Dimrit Kuru Üzümlü, Nevşehir Köftürü, Nevşehir Tava, Topaç Sarımsağı, Derinkuyu Çileği coğrafi işaret ile tescillenmeyi beklemektedir. Bununla birlikte Slowfood Biyoçeşitlilik Vakfı tarafından dünyada yöresel ürünleri koruma amacıyla oluşturulan Nuh’un Ambarı Listesi’nde (Ark of Taste) Nevşehir iline ait Kuru Kaymak ürünü bulunmaktadır. Nevşehir yerel mutfağına özgün özelliklere sahip olan Üzüm Turşusu, Nevşehir Parmak Üzümlü, Nevşehir Çiğleme, Süpürge Pekmezi, Tandırda Kuru Fasulye, Emir Üzümlü, Ürgüp Sivrisi, Ürgüp Ayanak Buğdayı, Avanos Ayhan Patlıcanı, Kalaba Yoğurdu, Ağpakla gibi gastronomik ürünlerin ise coğrafi işaret ile tescillenmesi amacıyla çalışmalar yürütülmesi gerekmektedir. Türk Patent Kurumu ve Avrupa Birliği nezdinde Nevşehir adına tescilli coğrafi işaretli ürün sayısı ile Slowfood Biyoçeşitlilik Vakfı’na ait Presidia ve Nuh’un Ambarı Listesi’nde yer alan ürün sayısının artırılması bahsi geçen gastronomik ürünlerin ulusal ve uluslararası düzeyde tanınırlığını arttıracaktır.

Nevşehir’de faaliyet gösteren yüksek hizmet kalitesine sahip, menüsünde orijinaline uygun pişirilen ve sunulan yerel ürünler barındıran restoran sayısının sınırlı sayıda olması bölgeye gastronomi turizmi kapsamında gelecek turistlerin önünde bir bariyer olarak bulunmaktadır. Açılacak bu minvaldeki restoranlar sayesinde bölgeye doğrudan gastronomi amacıyla turist çekmek mümkün olacaktır. Benzer şekilde bölgeye diğer çekicilikler için gelen turistlerin bölgenin yemek kültürünü katılımcı bir şekilde deneyimleyebilecekleri nitelikli yemek pişirme etkinliklerinin sayısının artırılması turistlerin tatil deneyim kalitesini artırılacaktır. Bölgeyi ziyaret eden yerli ve yabancı turistlere yönelik satışa sunulacak bölgeye özgü dayanıklı gastronomik hediyelik eşyalar bu ürünlerin ulusal ve uluslararası düzeyde bilinirliğine katkı sunabilecektir.

Kırsal Turizm

Turizm faaliyetlerinin yoğun olarak gerçekleştiği Nevşehir ilinde turizmden sonra en fazla gelir getiren ve istihdam yaratan sektör tarım sektörüdür. Bölgedeki tarımsal faaliyetler incelendiğinde kabak, patates, seracılık ve meyve yetiştiriciliği yapıldığı görülmektedir. Turizm faaliyetlerinin artışından önce tarımda bağcılığın ön plana çıktığı ve bölge halkının büyük bir kısmının bağcılıkla geçimini sağladığı bilinmektedir. Bölgede bağcılığın geçmişinin 18. yüzyıla dayanması kırsal turizm olanaklarından bahsedildiğinde öncelikle akla bağcılığın gelmesine neden olmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2021 yılı verilerine göre Nevşehir ili genelinde 189.436 dekar alan bağ alanından 90.751 ton üzüm elde edilmiştir. Elde edilen üzümlerin bir kısmı sofralık bir kısmı ise şaraplık olarak değerlendirilmektedir. Ancak bölgede turizm faaliyetlerinin gelişimi ile birlikte yöre halkı ve çiftçiler bağcılık faaliyetlerini eski dönemlere kıyasla daha az önem vermektedir. Üzüm fiyatlarının istenen düzeyde olmaması, şarap üzerinden alınan verginin yüksek olması, turizmden elde edilen gelirin fazla olması ve bölgede turizmin istihdam olanakları yaratması nedeniyle bağcılık faaliyetleri zayıflamıştır. Nevşehir, Türkiye’de şarap turizmi potansiyeline sahip önemli destinasyonlardan biri olmasına rağmen bölgeye doğrudan bağları, şarap imalathanelerini ziyaret etmek, bağbozumu festivaline katılmak, şarap tadımı yapmak, tüketmek ve/veya satın almak amacıyla gelen turist sayısı sınırlı düzeyde kalmaktadır. Genellikle bölgeye gelen turistler seyahat acentaları tarafından tur programı kapsamında şarap işletmelerinin satış noktalarına götürülmekte ve arzu eden turistler buralardan şarap almaktadırlar. Ancak bu noktada yerel üreticiler özel tüketim vergisine gelen zamlar nedeniyle bandrol fiyatlarının artmasının kendilerini şarap üretiminden vazgeçmeye ittiğini ifade etmektedir.

Bağcılıktan sofralık üzüm, kuru üzüm, pekmez, köftür, şarap gibi birçok ürün elde edilmektedir. Bu ürünler arasında katma değeri en yüksek ürün olarak şarap karşımıza çıkmaktadır. Bölgede şarap turizmi kapsamında faaliyetlerin geliştirilebilmesi amacıyla bağlar, şarap imalathaneleri ve şarap tadım ve satış alanlarının dâhil edildiği özel ilgi turları oluşturularak bu turlar seyahat acentaları tarafından satışa sunulmalıdır. Bölgede bir bağ rotasının oluşturulması turların pazarlanma sürecini kolaylaştırabilir. Son olarak şarap turizmi kapsamında, farklı paydaşlarla iş birlikleri yapılarak şarap ile ilgili müze oluşturularak bu müzede bölgedeki bağcılığın tarihi, bölgeye has üzümler ve şarap yapımı gibi bilgiler sunulabilir.

Bölgedeki üzümlerden elde edilen diğer ürünler olan kuru üzüm, köftür, pekmeze ilişkin markalaşma çalışmaları yürütülmelidir. Bu ürünler bölgeye gelen turistlerin satın alabileceği kaliteli birer gastronomi temelli hediyelik eşyaya dönüştürülme potansiyeline sahiptir. Ayrıca üzümden elde edilen ürünlerin ve içinde üzüm ve üzümden elde edilen ürünlerin kullanıldığı yemeklerin üretim süreçlerine turistlerin dahil edildiği workshop, yemek pişirme etkinlikleri gibi yaratıcı turizm aktivitelerinin geliştirilmesi hem bölgeye şarap turistlerinin çekilmesinde hem de hali hazırda bölgeye gelen turistlerin deneyim kalitesinin artırılması sürecinde katkı sunabilecektir. Son olarak bölgede uzun yıllardır düzenlenen bağbozumu festivalinin uluslararası düzeyde bilinirlik ve tanınırlığı geliştirilecek stratejilerle artırılmalıdır. Böylece hem bölgenin üzüm ve üzümden elde edilen ürünlerine ilişkin farkındalık oluşturulabilecek hem de bölgeye bu amaçla seyahat eden kişi sayısının artırılabilir.

Kırsal alanlarda yapılan tarım turizmi, çiftlik turizmi, ekoturizm kapsamındaki faaliyetlerin Nevşehir ilindeki birçok yer için de uygun olduğu söylenebilir. Bölgemizde kırsal alanlarda bu tür yatırımların bölge halkı tarafından hayata geçirilmesi teşvik edilmelidir. Yüksek gelir grubuna mensup turistlerin tercih ettiği bu turizm türlerinin bölgede çeşitli köylerde geliştirilmesi gelirin tabana yayılması açısından da büyük önem taşımaktadır.

Sıcak Hava Balonu Turizmi

Kapadokya dünyada balon turlarının en çok tercih edilen adresi olmasıyla ön plana çıkmaktadır. Sahip olduğu doğal ve kültürel unsurlarıyla UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan bölgede, günlük sıcak hava balonu turuna katılan turist sayısı üç bin ila dört bin arasındadır. 2022 yılının Ocak-Ekim dönemine ait verilerde sıcak hava balonuyla uçan turist sayısının Covid-19 salgını dönemi öncesindeki seviyeleri aştığı görülmüş ve toplam 32 bin 309 ticari uçuşta 660 bin 79 turistin uçtuğu kaydedilmiştir. Her altı turistten birinin balona bindiği bölgede 2022 yılında elde edilen gelir 130 milyon Euro'yu aşmıştır. Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü (SHGM) verilerine göre Kapadokya Bölgesi'nde 27 adet ruhsatlı sıcak hava balon işletmesi ve 283 adet balon bulunmakla birlikte, Çat beldesinde üç, Soğanlı Vadisi'nde ise sekiz balon işletmesinin daha ruhsatlandırıldığı bilinmektedir. İşletmelerin uyması gereken kurallar "Balonla Hava Taşıma İşletmeleri Talimatı" ve "Sıcak Hava Balonları Slot Uygulama Talimatı" ile belirlenmiştir. Gün içinde üç farklı uçuş ile günlük balon slot tahsisinin 206 olduğu görülmekte, ancak günlük uçuş sayısının yaklaşık 156 civarı olduğu bilinmektedir.

Sıcak hava balonu turizmi gerek bölge gerekse ülke turizmi açısından önem taşımakta ve sektörün canlı tutulması noktasında sürdürülebilirliğinin sağlanması gerekmektedir. Katma değeri yüksek olan sıcak hava balonu turizminin kalkınmaya ve gelire olan katkısı göz önünde bulundurulduğunda, geliştirilmesi açısından dikkatle ele alınması gereken konular pazarlama ve tanıtımının iyi yapılması, işletmeciliğinde ve yönetiminde başarının sağlanması, eğitimin ve istihdamın doğru planlanması, güvenliğin sağlanması, ekolojik çevreye olan etkisinin minimize edilmesi, altyapı ve ulaşım olanaklarının iyileştirilmesidir.

Sıcak hava balonun bölgenin önemli çekicilik unsurlarından biri haline dönüşmüş olması tanıtım materyallerinde balonun doğru konumlandırılması gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca bölgede düzenlenen balon festivalleri hem bölgenin hem de sıcak hava balonu turizminin tanıtımı açısından büyük önem taşımaktadır. Ancak balon festivalinin ikiye bölünmüş şekilde düzenlenmesi gücü bölmekte, bu nedenle tek bir balon festivali düzenlenmesinin etkiyi artıracığı düşünülmektedir.

Turistlerin seyahatlerine karar verirken sosyal medyayı sıklıkla kullandıkları ve destinasyona yönelik internet araştırması yaptıkları göz önünde bulundurulduğunda, resmi tanıtım sitesi "discovercappadocia", gocappadocia ve gezsenkapadokya instagram hesapları sıcak hava balonu tanıtımında etkin bir pazarlama aracı olarak kullanılabilir. Bölgeyi yurtiçi ve yurtdışında pazarlayan tur operatörleri ve seyahat acentalarıyla ortaklaşa çalışmalar yürütülerek sıcak hava balon turizmine yönelik tanıtım stratejileri hazırlanabilir.

Sektörün tanıtımında etkin rol alan işgörenlerin nitelikleri konusunda mesleki, teknik ve fiziksel yeterlilik, sosyal beceri, kişilik özellikleri, yabancı dil bilgisi ve sektör deneyimi en çok aranan kriterlerdir. Sıcak hava balonu işletmelerinin pilotları ve yer ekibi dâhil olmak üzere tüm işgörenlerinin iyi bir eğitim almaları önem taşımaktadır. Bu konuda en büyük sorumluluk bölgede yer alan üniversitelere düşmektedir.

Sıcak hava balonu turizminde dikkate değer konulardan biri de sektörde bir birliğin kurulamamış olmasıdır. Kamu, sivil toplum kuruluşları ve özel sektörün bir arada olması ve koordinasyon içinde bu turizm türünü desteklemeleri gerekmektedir. Sıcak hava balonu turizmi geliştirildiğinde ve rekabet gücü arttırıldığında, bölgenin kalkınması ve gelişmesiyle birlikte ülkenin turizm potansiyeli de artacağından daha fazla katma değer üretmesi söz konusu olacaktır. Bu düşünceden hareketle, sıcak hava balonu turizminin sürdürülebilirliğinin sağlanması noktasında balon satışlarının yasal şekilde gerçekleştirilmesi, ürün-fiyat dengesizliğinin ortadan kaldırılması ve taban-tavan fiyat belirlenmesi, slot dağılımındaki

adaletsizliğin giderilmesi, komisyon paylarının dengelenmesi, dolun tesislerinin ruhsatlandırma problemlerinin çözülmesi, akaryakıt ve propan gazı için ödenen ÖTV ve KDV oranlarının maliyeti çok arttırmayacak şekilde belirlenmesi, balon malzemelerinde ithalata bağımlılığın azaltılması, güvenlik açısından olumlu bir imajın tesis edilmesi, balonculuk faaliyetleri bakımından bireylerin, işletmelerin, halkın bilinçlendirilmesi ve kriz dönemlerine karşı proaktif önlemler alınması önem taşımaktadır.

Düğün ve Balayı Turizmi

Dünyada gelişmiş ve gelişmekte olan birçok farklı pazardan insan düğünlerini yapmak veyahut balayılarını geçirmek amacıyla farklı bölgelere seyahat etmektedir. Kapadokya balayı turizmi kapsamında başta iç pazar olmak üzere dünyanın farklı yerlerinden yeni evli çiftleri bölgede ağırlamaktadır. Nevşehir’de faaliyet gösteren seyahat acentalarının sosyal medya üzerinden balayı paketlerine ilişkin tanıtımlara ağırlık verdiği görülmektedir. Nevşehir sahip olduğu benzersiz doğal ve kültürel çekicilikler hasebiyle düğün turizmi açısından da büyük bir potansiyele sahiptir. Ancak bölgede düğün turizminin henüz istenen olgunluğa erişemediği söylenebilir. Bu nedenle düğünlerin ayrılmaz bir parçası olan fotoğraflar ile bölgenin eşsiz peyzajı ilişkilendirilerek hedef pazarlarda yapılacak tanıtımlar bölgede düğün turizminin geliştirilmesi açısından kritik öneme sahiptir.

Sanat ve Etkinlik Turizmi

Bölgenin sahip olduğu doğal ve kültürel miras ona doğal bir film platosu özelliği kazandırmıştır. Bu nedenle bölgede bugüne kadar çok sayıda film, dizi ve reklam çekilmiştir. Özellikle iç pazarın bölgeye yönelik ilgisinin çekilmesinde bölgede çekilen yerli dizilerin etkili olduğu bilinmektedir. Günümüzde dijital platformların önem kazandığı düşünüldüğünde bu platformlarda bölgenin kültür öğelerini doğru bir şekilde yansıtabilecek yapımların yer alması için girişimlerde bulunulması bölgenin düşük maliyetle etkili bir şekilde tanıtılması açısından büyük önem taşımaktadır. Diğer taraftan bölge sahip olduğu mistik hava nedeniyle resim, müzik, edebiyat başta olmak üzere birçok sanat dalına ilham olabilecek potansiyele sahiptir. Bu nedenle Kapadokya’nın ana tema olduğu sanat ürünlerinin ortaya çıkması için ilgili alanlarda üretim yapan uluslararası üne sahip sanatçıların bölgede ağırlanması yararlı olacaktır.

Bölgede yılın farklı dönemlerinde farklı temalara sahip çok sayıda etkinlik düzenlemekle birlikte bu etkinliklerin sürdürülebilirliği ile ilgili çeşitli sorunlar olduğu gözlemlenmektedir. Hacı Bektaş Veli Anma Törenleri ve Kültür Sanat Etkinlikleri ile Ürgüp Uluslararası Bağ Bozumu Festivali bölgedeki en uzun soluklu etkinlikler olarak ön plana çıkmaktadır. Bu etkinliklerin uluslararasılaşması ve turistik açıdan çekim unsuru haline getirilmesi için çeşitli stratejiler geliştirilmelidir. Bölgede düzenlenen diğer etkinlikler arasında ise sıcak hava balonu, müzik, film, kültür, koşu ve bisiklet festivalleri olduğu görülmektedir. 2015 yılında bölgede düzenlenmeye başlayan arka arkaya 4 yıl düzenlendikten sonra ara verilen Cappadox’un da bölge imajına önemli katkılar sunan bir etkinlik olduğu hemen hemen bölgedeki tüm aktörler tarafından dile getirilmektedir. Bu bağlamda bölgenin tanıtımına yardımcı olacak, iç ve dış pazardan ziyaretçileri bölgeye çekecek, bölgenin doğal ve kültürel dokusuna uygun, uzun soluklu etkinliklerin organize edilmesinin bölgeye etkinlik turizmi bağlamında katkı sunacağı söylenebilir.

Turistik Rotalar

Rotalar, belirli bir temaya (kültür, inanç, gastronomi, bisiklet, trekking vb.) ilişkin olarak çeşitli kriterler temelinde belirli bir güzergâh üzerinde belirlenmiş yollar olarak tanımlanabilir. TGA ve Ahiler Kalkınma Ajansı (AHİKA) tarafından bölgeyi de içeren ya da doğrudan bölge

üzerinde geliştirilen bisiklet, yürüyüş, inanç rotaları yer almaktadır. Rotalar ciddi ve sistematik çalışmalar silsilesin bir sonucu olarak oluşturulmaktadır. Bu bağlamda hali hazırda belirlenmiş rotalara hedef pazarlara yapılacak tanıtımlarda kullanılması uzun uğraşlarla oluşturulan bu rotaların aktif olarak kullanımı için elzendir. Bunun dışında bölgede gastronomi rotası başta olmak üzere farklı temalara sahip rotalar da geliştirilerek hayata geçirilebilir.

Kamp, Karavan ve Glamping Turizmi

Kapadokya, volkanik hareketlilikler sonucu oluşan kendine özgü jeolojik birimler sayesinde kamp, karavan ve glamping aktiviteleri için elverişli bir arazi yapısına sahiptir. Bölgede kamp, karavan hizmetinin yanı sıra sınırlı sayıda glamping hizmeti sunan işletme de faaliyet göstermektedir. Bu aktiviteler doğayla baş başa kalmak isteyen turistler için iyi bir alternatif olarak karşımıza çıkmaktadır. Bahsi geçen hizmetlerin sunulduğu alanların alt yapılarının iyileştirilmesi turist memnuniyeti açısından önemlidir. İşletmelerin alanda faaliyet gösteren dernek ve federasyonlara üye olması, iş birliklerini geliştirmesi hedef kitleye ulaşmasını kolaylaştırabilir. Ayrıca destinasyona ilişkin tanıtım materyallerinde kamp, karavan ve glamping işletmelerine yer verilmesi bu turizm türünün gelişimini destekleyecektir. Son olarak bölgede doğal mirasa zarar vermeyecek şekilde yatırımların teşvik edilmesi önerilmektedir.

Ulaşılabilirlik

Destinasyonların ulaşılabilirliği turistlerin tercihinde önemli rol oynamaktadır. Destinasyon ne kadar ulaşılabilir ise potansiyel turistlerin tercih etme ihtimali o kadar artmaktadır. Nevşehir ilinin mevcut ulaşım imkânları değerlendirildiğinde şehre ulaşım karayolu ve havayolu ulaşımı ile gerçekleştirilebilmektedir.

Destinasyona farklı noktalardan ulaşım ele alındığında yabancı turistlerin büyük oranda havayolu ulaşımını tercih ettiği bilinmektedir. Nevşehir Kapadokya Havalimanına kış aylarında İstanbul'dan günlük iki sefer gerçekleştirilmektedir. Yaz aylarında ise bu sayı artabilmektedir. Devlet Hava Meydanları İşletmeleri (DHMİ) istatistiklerine göre Nevşehir Kapadokya Havalimanında 2022 yılında Kasım ayı itibari ile gerçekleşmiş 14.701 uçuşun 208'i dış hatlar uçuşudur. Aynı istatistiğe göre Kayseri Erkilet Havalimanına 2022 yılı Kasım ayı itibari ile 4.058 dış hat uçuşu gerçekleşmiştir. Nevşehir Kapadokya Havalimanındaki sefer sayısının azlığı özellikle yurt dışı girişlerinde turistlerin ve tur planlayıcılarının Kayseri Erkilet Havalimanı'na yönelmelerine neden olmaktadır.

- Nevşehir Kapadokya Havalimanı'nın fiziksel olarak yetersizliklere sahip olması sefer sayılarının artırılmamasına sebep olmakla birlikte, havayolu ile Nevşehir'e gelen turistlerin bölge imajına ilişkin algıları üzerinde negatif rol oynadığı söylenebilir. Bu nedenle hali hazırda havalimanı apron ve terminal binası tadilatı ile ilgili devam eden sürecin hızlandırılması bölgeye düzenlenecek sefer sayısının artırılması ve bölge imajı açısından hayati öneme sahiptir. Aynı zamanda Türk Hava Yolları (THY) ve Anadolu Jet'in yanı sıra bölgeye düşük maliyetli hava yolu şirketlerinin İstanbul, İzmir vb. destinasyonlardan sefer koymasına için girişimlerde bulunulması gerekmektedir.
- Ülkemize dünyanın farklı yerlerinden charter seferler düzenleyerek turist getiren tur operatörlerinin ve seyahat acentalarının programlarına Kapadokya'yı eklemesi için girişimlerde bulunması gerekmektedir. Ayrıca bölgemizde faaliyet gösteren seyahat acentalarına "Ülkemize Turist Getiren (A) Grubu Seyahat Acentalarına Destek Sağlanması Hakkında Kararın Uygulama Usul ve Esaslarına Dair Tebliğ" kapsamındaki teşvikler konusunda farkındalık yaratılması bölgeye düzenlenecek sefer sayılarının artırılmasında rol oynayabilecektir. Bu kapsamda charter seferlerle bölgeye yabancı

turist getirecek seyahat acentalarının operasyonlarının kolaylaştırılması ve havalimanı operasyon maliyetlerinin düşürülmesi için çaba sarf edilmesi kritiktir.

- Nevşehir'e münferit gelen turistler nadiren de olsa şehirlerarası otobüslerle yolculuk edebilmektedir. Bu nedenle otobüslerin turistik çekim merkezlerine uğramaları ve Nevşehir Otogar ile bu merkezler arasında şehir içi servislerin ve otobüslerin sefer saatlerine uygun olarak faaliyet göstermesi turistlerin kalış yerlerine rahat ulaşabilmelerini sağlayacaktır. Ayrıca Nevşehir Otogarı'nın fiziksel olarak ve hizmet kalitesi anlamında iyileştirilmesi bölgeye şehirlerarası otobüsle gelen turistlerin zihninde destinasyona ilişkin olumlu bir ilk intiba oluşturma açısından önem taşımaktadır.
- Nevşehir ile karayolu bağlantısı bulunan iller ile Nevşehir arasındaki ve il sınırları içerisindeki yolların iyileştirilerek güvenli hale getirilmesi hem turistlerin bölgeye rahat ulaşımını sağlayacak hem de bölge imajına olumlu katkı sunacaktır.
- Nevşehir şehir içi ulaşım imkânları ele alındığında özellikle turizmin kalbinin attığı ilçeler ve beldelerin birbirleri arasında ve şehir merkezi ile bu turistik ilçe ve beldeler arasında toplu ulaşımın sınırlı düzeyde kaldığı görülmektedir. Bu nedenle bu alanlar arasında toplu ulaşım sefer sayılarının artırılması ve geç saatlerde ulaşımın sağlanması turistlerin bölgede daha kaliteli bir deneyim yaşayabilmesinin ve uzun süre kalmasının yolunu açacaktır. Bunun yanı sıra toplu taşıma araçlarında gerekli fiziki düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.
- Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları (TCDD) tarafından açıklanan Antalya-Kayseri hızlı tren projesinin hayata geçmesi ile Nevşehir-Antalya-Konya illeri arası bağlantı geliştirilmiş olacaktır. Bu bölgelere gelen yerli ve yabancı turistlerin bölgeye gelişi kolaylaşacaktır. Bu nedenle projenin hayata geçmesi bölgedeki pazarın çeşitlendirilmesi açısından kritik önem taşımaktadır.
- Dezavantajlı gruplara yönelik uygun imkânların sağlanması bu grupların turizm faaliyetine katılımına katkı sağlayacaktır. Bunun yanı sıra yalnızca engelli turizm hizmet edebilecek tur otobüslerinin dizayn edilmesi, engellilerin destinasyondaki müze, ören yeri vb. çekim yerlerine ulaşımını oldukça kolaylaştırıcı olacaktır.

Güvenlik

Sağlıklı bir turizm gelişiminden bahsedilmek için gerekli temel unsurlardan biri güvenlidir. Bu bağlamda destinasyonlarda hırsızlık, yaralama gibi adli olayların yanı sıra kaya düşmesi vb. afetler ile ATV ve balon kazaları bölgede en sık karşılaşılan turist güvenliği sorunları arasında yer almaktadır. Özellikle münferit kadın turistlerin güvenliği de dikkat edilmesi gereken önemli noktalardan biridir.

Kapadokya bölgesinde turizm faaliyetlerinin başarılı ve amacına uygun bir şekilde yürütülebilmesi için destinasyonda güvenlik konusunun hassasiyetle düşünülmesi ve planlanması gerekmektedir. Bölgeye seyahat eden yerli ve yabancı turistlerin güvenliğinin sağlanabilmesi için öncelikle mevcut risk analizi yapılmalı ve bölgede turistler için en fazla risk teşkil eden alanlar veya durumlar tespit edilmelidir. Öte yandan bölgede turist güvenliği konusunda yapılan çalışmaların sadece yerel yönetimlerin ve kolluk kuvvetlerinin sorumluluğunda olduğu düşünmemeli, bu çalışmalara sektör paydaşları dâhil edilerek yol haritası oluşturulmalıdır.

- Bölgede en sık ziyaret edilen alanlarda turistleri tedirgin ve rahatsız etmeyecek biçimde güvenlik önlemlerinin artırılması gerekmektedir. Bu önlemlerin uygulanması sırasında bu konuda özel eğitim almış, dil bilen turizm polislerinin ve jandarmalarının istihdam

edilmesi olası bir durumda turistlerin kolluk kuvvetleriyle rahat iletişim kurabilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

- Discover Cappadocia uygulamasına turistlerin acil durumda yardım isteyebilecekleri bir özellik eklenerek turistlerin sağlık ve güvenlik konusunda desteğe kolay ve hızlı biçimde ulaşmaları sağlanabilir.
- Turizm alanında faaliyet gösteren işletmelerin personellerine ve rehberlere turist güvenliği konusunda eğitimlerin verilmesi oluşabilecek güvenlik zafiyetlerinin önüne geçilebilmesi açısından önem taşımaktadır. Valiliğe bağlı ilgili birimlerin koordinasyonunda turist güvenliği rehber ilkelerinin oluşturulması ve bu ilkelere dayalı olarak eğitimlerin bu birimler tarafından verilmesi önerilmektedir.
- Nevşehir turizminin önemli turistik unsurlardan biri de hiç şüphesiz eşsiz vadileridir. Ancak turistlerin vadilerde yaptıkları yürüyüşler ve bisiklet turları sırasında kaybolmaları güvenlik riskleri arasındadır. Bu nedenle vadilerin güvenliği ile ilgili olarak turistleri tedirgin etmeyecek uygulamaların paydaşların görüşleri alınarak geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bölgede hali hazırda vadilerle ilgili bu kapsamda çalışmaların yürütüldüğü bilinmektedir. Bu çalışmalarda kullanılacak malzemelerin bölge dokusuna uygun ve teknolojik uygulamalarla donatılmış olması önerilmektedir.
- Bölgede trafik kazalarının engellenmesine yönelik rutin trafik denetimlerinin artırılmasının yanı sıra, turistik aktivitelere (ATV, cıp safari, at turu vb.) katılan turistlere işletmeler tarafından aktivite öncesi ve esnasında uyması gereken kurallara ilişkin manüeller hazırlanarak verilmesi ve kurallara uyma durumunun daha etkin bir şekilde takip edilmesi gerekmektedir. Ayrıca sıcak hava balonu ve ATV gibi araçlarda aksiyon kameralarının çalışıp çalışmadığına ilişkin denetimlerin artırılması elzemdir.

Tanıtım ve Pazarlama

Nevşehir’de geçmiş yıllarda tanıtım konusunda rol üstlenen Nevşehir Valiliği, AHİKA, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, KAPHİB ve KAPTİD, belediyeler, diğer kurum ve kuruluşlar ve işletmeler tarafından tanıtım çabaları birbirinden bağımsız olarak sürdürülmüştür. Bahsi geçen aktörler fuar, tanıtım filmleri, TV reklamları, belgeseller, duyurular gibi geleneksel tanıtım araçlarının yanı sıra, fam tripler, sosyal medya tanıtımları, influencer pazarlaması gibi dijital ve yenilikçi tanıtım araçlarını da etkin bir şekilde kullanmakta olup yapılan çalışmalar bütüncül bir anlayışla yürütülemediği için bölge tanıtımında parçalı bir görüntü ortaya çıkmıştır. Ayrıca bu çalışmaların mevcut ve hedef pazar analizlerine yeterince başvurulmadan yapıldığını söylemek mümkündür. TGA bünyesinde il düzeyinde kurulan İTGK ve bu kurullara bağlı olarak oluşturulan alt komisyonların turizm sektörünün tüm paydaşlarını bir araya getirdiği düşünüldüğünde bu kurulların etkin çalıştırılması ile bütüncül bir tanıtım stratejisinin ortaya çıkarılması mümkün olacaktır.

Günümüzde sosyal medyaya olan ilginin artması ve insanların gidecekleri destinasyonlara ilişkin aramaları bu mecralar üzerinden yapması nedeniyle AHİKA ve TGA tarafından bölge tanıtımı için farklı sosyal medya mecralarında “DiscoverCappadocia, Gocappadocia ve Gezenkapadokya” hesapları oluşturulmuştur. DiscoverCappadocia aynı zamanda bir internet sitesine ve mobil uygulamaya sahiptir. Ancak bahsi geçen hesapların takipçi ve etkileşim sayılarının henüz istenen düzeyde olmadığı söylenebilir. Bu hesaplara ilişkin takipçi ve etkileşim sayısının artırılması için çabalar sürdürülmelidir. Bunun yanı sıra bölgede dijital temelde belli başlı eksikliklerin olduğu görülmektedir.

TGA ve çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından yapılacak analizler sonrasında her bir pazar ve alt pazarlar için hangi tanıtım unsurlarının ön plana çıkarılması gerektiği ve bu tanıtımların hangi mecralarda yapılması gerektiği belirlenmelidir. İTGG ve ilgili alt komisyon toplantılarında bu hususlar detaylı bir şekilde irdelenerek mevcut kaynakların en etkin ve verimli şekilde kullanılarak tanıtım faaliyetlerinin yürütülmesi sağlanmalıdır.

Arama Motoru Analizleri (Kapadokya'ya yönelik trendleri keşfetme)

Günümüzde arama motorlarında yapılan aramalar, pazar analizi araştırmaları için önemli bir veri kaynağı oluşturmaktadır. Arama motorlarında yapılan aramalara yönelik analizler trend analizleri olarak ifade edilmektedir. Trend analizlerinde elektronik ortamdaki müşteri davranışlarını anlamak amaçlanmaktadır. Kapadokya'ya yönelik trend analizlerinde arama motorlarında kullanılan **anahtar kelimeler** kullanılarak Kapadokya'ya seyahat etmek isteyen potansiyel turistlerin özellikleri belirlenebilir. Ayrıca arama motorlarındaki trend analizlerinde hedef pazarlara yönelik aşağıdaki sorulara yanıt aranarak elde edilen veriler doğrultusunda Kapadokya pazarlama stratejileri belirlenmelidir: Kapadokya hakkında ne düşünülüyor? Kapadokya nasıl algılanıyor? Kapadokya deneyiminde en çok ve en az hangi unsurlara değer verilmektedir? Kapadokya rakip destinasyonlarla nasıl karşılaştırılmaktadır?

Sosyal Medya Analizleri

Günümüzde turizm işletmeleri ve destinasyonlar ürün ve hizmetlerini, sosyal medya kanallarında oluşturdukları hesapları kullanarak tanıtım faaliyetleri yürütmektedir. Bu hesapları ziyaret edenler paylaşılan medya üzerinden yorumlar oluşturmaktadır. Bu ortamlardaki yorumlar metin madenciliği yöntemleri kullanılarak analiz edilebilir. Bu analizler sayesinde, Kapadokya'ya yönelik potansiyel turist profilleri, ilgi alanları, yazılan yorumların hangi ülkelerden yapıldığı gibi stratejik bilgiler elde edilebilir. Elde edilen bilgiler Kapadokya tanıtım çalışmalarında kullanılabilir.

Influencer (Etkileyici/Deneyimleyici) Tanıtım

Son yıllarda dijital kanallarda influencerlar vasıtasıyla herhangi bir ürün ya da hizmet hakkında tanıtım ve pazarlama aktiviteleri yürütülmektedir. Influencerlar, vloggerlar ve bloggerlar sosyal medyada takipçilerinin satın alma kararlarını etkileyebilen ünlü kişilerdir. Ulusal ve uluslararası boyutta tanınırlığa sahip influencerlar aracılığı ile takipçi kitlesinin Kapadokya'yı ziyaret etmeyi teşvik edici tanıtım faaliyetleri yürütülebilir. Bahsi geçen influencerları Kapadokya'ya davet etmek ve bu kişilerin Kapadokya tanıtım ekibi tarafından belirlenen öncelikler çerçevesinde içerik paylaşımı yapmaları için girişimlerde bulunulabilir.

Kapadokya Tanıtımında İçerik Pazarlaması

Destinasyon tanıtımında içerik paylaşımı günümüzde kullanılan en etkili yöntemlerden biri olarak görülmektedir. İçerik pazarlaması olarak da ifade edilen bu yöntem ile dijital ortamlardaki (sosyal medya, web siteleri) potansiyel turistlere yönelik sürükleyici, çekici multimedya içeriği paylaşarak duygusal bir bağ kurulmaya çalışılır. İçerik pazarlaması özel olarak hazırlanmış içeriği doğru zamanda doğru kanallarda sunmaya odaklanır. Kapadokya ile ilgili içerikler, içerik hazırlama ekibi tarafından oluşturulmalı ve bölgedeki bütün paydaşların bu içerikleri paylaşımı teşvik edilmelidir.

Kapadokya Tanıtımında Oyunlaştırma Uygulamaları

Son yıllarda destinasyonların tanıtılmasında oyunlaştırma teknolojileri kullanılmaya başlanmıştır. Oyunlaştırmada temel amaç destinasyona yönelik turistik ürünler kullanılarak mobil ya da masaüstü oyunlar vasıtasıyla pazarlama iletişimi stratejisi geliştirmektir. Turizm sektöründe, konum tabanlı artırılmış gerçeklik, kentsel ve kırsal alanlar için oyunlaştırılmış

turlar, tema parklarında oyunlaştırma, hikâye anlatımı, sanal kültürel miras, oyunlaştırılmış restoran deneyimi, otellerde oyunlaştırma uygulamaları ile seyahat öncesi, esnası ve sonrasında tanıtımlar yapılabilmektedir. Bu bağlamda Kapadokya bölgesine ait doğal ve kültürel mirasın mekân olarak kullandığı oyun uygulamaları geliştirilerek Apple Store, Google Play vb. platformlardan kullanıcıların deneyimine sunulmalıdır.

Kapadokya Tanıtımı ve Artırılmış Gerçeklik Uygulamaları

Destinasyon ve deneyim pazarlamasında sanal gerçeklik (VR) ve artırılmış gerçeklik (AR) teknolojileri kullanılmaktadır. Bu teknolojiler, seyahat öncesi ve seyahat esnasında deneyimleri zenginleştirerek, destinasyon tanıtımında önemli bir farkındalık oluşturmaktadır. Sanal gerçeklik (VR) ve artırılmış gerçeklik kullanılarak Kapadokya için geliştirilecek içerikler, Google arama motorları tarafından desteklenen “webAR” ve “Google AR” platformlarında yayınlanabilir. Kapadokya Bölgesi için Göreme Açık hava Müzesi, sıcak hava balonlarının kalkışları ve Derinkuyu Yeraltı Şehri artırılmış gerçeklik uygulamaları ile öncelikli olarak tanıtılmalıdır.

Nitelikli Pazarlardan Turist Çekilmesi

Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanan 2023 Türkiye Turizm Stratejisinde nitelikli turist sayısının ve gelirlerinin artırılması vizyonu ortaya konulmuştur. Bu vizyonun tam anlamıyla hayata geçirilebilmesi için öncelikle nitelikli turist pazarlarının tespiti amacıyla doğru bir pazar bölümlendirme ve hedef pazar seçimi yapılmalıdır.

Bölgeye gelen nitelikli turist sayısının ve gelirlerinin artırılması için öncelikle dünyada en fazla turizm harcaması yapan ülke vatandaşları hedeflenmelidir. Çin, Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Almanya, Fransa ve Birleşik Krallık 2021 yılında dünya genelinde en fazla dış turizm harcaması yapan ülkeler arasında yer almaktadır. Bu noktada Kapadokya Bölgesi (Nevşehir) Turizm Tanıtım Stratejisi Hedef Pazar Analizi Raporu’nda bahsi geçen ülkeler de dahil olmak üzere bölgede turizm ekosistemindeki aktörler tarafından önemli görülen her bir pazara ilişkin detaylı analizler yapılmış olup bu pazarlar için tanıtım materyallerinde hangi unsurların kullanılması gerektiği belirlenmiştir. Dolayısıyla her bir pazar ve alt pazarlar için ilgili tanıtım materyallerinde kullanılacak unsurlara dikkat edilmelidir.

Turist niteliğini sadece turizm harcaması ile ölçmek mümkün değildir. Bu noktada bölge turizminin temel dinamiği olan doğal ve kültürel miras çekicilikleri için bölgeyi tercih eden ya da edecek turistlerin bölgeye çekilmesi için tanıtım çabalarının yürütülmesi önem taşımaktadır. Bölgede yapılan görüşmelerde temel motivasyonu bölgenin doğal ve kültürel mirası olan turistlerin bölgede yaptıkları harcamaların da daha yüksek olduğu vurgulanmıştır.

Seyahat Acentalarının Kapasitesinin ve Bölge Gelişimine Katkılarının Artırılması

Nevşehir’de bulunan seyahat acentaları, bölgenin uluslararası nitelikte tanıtımı ve pazarlanması yönünde bir misyon üstlenmektedir. Acentalar, hem yerli hem yabancı pazardaki müşterilere sundukları hizmetlerle turist memnuniyetine ve turizm gelişmesine önemli katkı sağlamaktadır. Yetki sınırları içinde Nevşehir ili de bulunan TÜRSAB Kapadokya BTK’ya bağlı 480 seyahat acentası hizmet vermektedir. Nevşehir’de hizmet veren seyahat acentalarının çok büyük bir kısmı hali hazırda bölgeye yabancı seyahat acentaları vasıtasıyla gelen turistlere, günübirlik bölge turları (kırmızı ve yeşil tur), balon turu, ATV turu, cıp safari turu, at turu, Türk gecesi gösterisi, sema gösterisi, havaalanı transferi vb. faaliyetlere odaklanmaktadır. Bölge dışındaki yerli seyahat acentaları ise bölgeye ekseriyetle günübirlik, bir ya da iki gecelik turlar düzenlemektedir.

Nevşehir’de faaliyet gösteren bazı seyahat acentaları odaklandıkları ve uzmanlaştıkları pazarlardan bölgeye farklı büyüklüklerde yabancı turist grupları getirirken, bazı seyahat acentaları etkinlikler konusunda uzmanlaşma eğilimi göstermektedir. Ancak bahsi geçen seyahat acentalarının dışındaki işletmelerin yeni ürün geliştirme, yeni pazarlar yaratma noktasında sınırlılıklara sahip olduğu görülmektedir. Seyahat acentalarının yurtdışından seyahat acentaları ile iş birliği yaparak bölgeyi yeni pazarlara açma noktasında daha fazla girişimci olmaları gerekmektedir. Benzer şekilde bölgede büyük potansiyele sahip etkinlik turizmi, sağlık turizmi vb. alanlara yönelik ürünler geliştirilmesi ve pazarlanması da bölgede ürün çeşitliliğinin sağlanması açısından önem taşımaktadır.

Kente Özgü Markalaşma

Nevşehir tüm dünyada bilinen bir destinasyon olmasına rağmen bir destinasyon markalaşma stratejisi mevcut değildir. Mevcut durumda Nevşehir’deki her ilçe, her belde hatta köyler kendilerine özgü markalaşma stratejileri geliştirmeye çalışmaktadır. Nevşehir’de turizmin yoğun olarak geliştiği bu alanların markalaşma çalışmalarının bütüncül olarak ele alınmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Bir şehrin markalaşması sadece ziyaretçilerin zihninde destinasyona ilişkin olumlu marka imajı oluşturulması için değil, aynı zamanda bölgenin, yerel halk tarafından hayatlarını mutlu bir şekilde sürdürebilecekleri, iş görenler ve yatırımcılar tarafından ise cazip bir çalışma ve yatırım ortamı olarak algılanmasına yardımcı olacaktır.

Destinasyonun markalaşma stratejilerini içeren yol haritası hazırlanmalıdır. Bu yol haritasında orta ve uzun vadeyi kapsayacak çalışmalarla ortaya konulacak destinasyonun ve paydaşlarının marka imajı, destinasyonun marka konumlandırması, marka kimliği, doğal ve kültürel değerleri, marka kalite bileşenleri, marka temas unsurları ve marka iletişim faaliyet planlanması aşamaları yer almalıdır. Destinasyonun markasının güçlendirilmesi gerçekleştirilecek tüm faaliyetlerin bütün paydaşlar tarafından desteklenmesi, benimsenmesi ve uygulanması ile gerçekleştirilebilir.

Diğer taraftan Nevşehir iline ait bir logo tasarlanmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Tasarlanacak logo ile tüm paydaşlar tek bir çatı altında birleştirilebilecek ve tüm paydaşların kullanımına açık bir logo ile herkesin benimsenmesi sağlanacaktır. Destinasyonun marka imajını ve pazarlama iletişimini yansıtan çarpıcı, çekici, etkileyici ve akılda kalıcı ama aynı zamanda da sade bir logo tasarlanması gerekmektedir. Destinasyon logosunun destinasyonun hatırlanmasından başka bir diğer önemli faydası ise ekonomik getirisidir. Destinasyonda keyifli bir deneyim yaşayan ziyaretçiler, bu deneyimi hatırlatacak hediyelik eşyalar almaktadır. Bu hediyelik eşyalar kimi zaman bir kupa, kimi zaman bir tişört, kimi zaman ise bir anahtarlık olmaktadır. Kentin logosu tüm paydaşların kullanıma açıldığı zaman sektöre faaliyet gösteren girişimciler logoyu kullanarak hediyelik eşya satışı da gerçekleştirecektir. Kent logosuna sahip dünyanın önde gelen şehirlerinde bu hediyelik eşyalar büyük bir ekonomik değere sahiptir. Bu tarzda hediyelik eşyalar kentin marka bilinirliğine de katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

Cansız, M., Peker, N., Çoban, Ö., Kaya, E. ve Ünsalan M. (2022). *Doğal ve kültürel miras turizmi ihtisaslaşma stratejisi ve yol haritası*. Nevşehir: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Yayınları.

Kapadokya Alan Başkanlığı. (2021). *Kapadokya bölgesi (Nevşehir) 2021-2025 Turizm Tanıtım Stratejisi ve Eylem Planı*. <https://kapadokyaalan.ktb.gov.tr/Eklenti/94176,turizm-tanitim-stratejisi-ve-eylem-planismalpdf.pdf?0> adresinden alınmıştır.

İsmet İnönü Bulvarı No: 32
06100 Emek, Ankara

Esentepe Mahallesi Büyükdere Cad.
No: 127 Astoria AVM B Blok Kat: 4
34394 Şişli, İstanbul